

Západo česká univerzita v Plzni
Fakulta pedagogická
Katedra ruského a francouzského jazyka

Bakalářská práce

Michail Vasiljevi Lomonosov

Markéta Drábková

Ruský jazyk se zaměřením na vzdělávání
Vedoucí práce Mgr. Milena Rykovská, Ph.D.

Plzeň 2013

Prohlá-uji, že jsem bakalá skou práci vypracovala samostatn ě s poufítím uvedené literatury a zdroj ě informací.

V Plzni, 31. b ezna 2013

í í í í í í í í í í í

Pod kování

Ráda bych upřímně poděkovala zejména vedoucí práce Mgr. Mileně Rykové, Ph.D. za její výstižné připomínky, cenné podněty ke zlepšení a zejména trpělivost a ochotu věnovat mi čas, co bylo potřeba.

Obsah

Úvod	6
1 Život a dílo M. V. Lomonosova	8
1.1 Cesta do Moskvy.....	9
1.2 Slovansko- ecko-latinská Akademie.....	9
1.3 Petrohradská Akademie v d.....	11
1.4 Studium v zahrani í	12
1.5 Díla v období studia M. V. Lomonosova	13
1.6 Studium ve Friebergu	16
1.7 Konec studií.....	18
1.8 Soukromý život M. V. Lomonosova.....	20
1.9 Návrat M. V. Lomonosova na Akademii v d.....	22
1.10 Moskevská univerzita.....	33
1.11 Chemie a dal-í v dní obory	35
1.12 Filologie a literatura	36
2 Hodnocení pramen ů a uplatn ění M. V. Lomonosova v sou ěasnosti	41
2.1 Zhodnocení pramen ů	41
2.2 Osobní pohled na Michaila Vasiljevi ě Lomonosova	44
2.3 Curriculum Vitae	46
2.4 Uplatn ění na trhu práce	47
Záv r.....	48
Seznam použitě literatury	49
Resumé	51
P ůlohy.....	52

Úvod

Roku 1711 se narodil Michail Vasiljevi Lomonosov, syn Jeleny Ivanovny Sivkové a Vasilije Dorofjevi Lomonosova. A koliv byl Michail Vasiljevi Lomonosov ne-lechtického p vodu, p sobícím v nep íznivé dob , která následovala po smrti Petra I. Velikého, dokázal se významn zapsat do historie Ruska.

Michail Vasiljevi Lomonosov si -el tvrd za svým cílem. Hlavn v období studií musel p ekonávat hrozné flivotní podmínky, ale získávání nových znalostí, bylo pro Michaila Vasiljevi Lomonosova obrovským zadostiui in ním. Jeho v decká a praktická innost se vyzna ovala udivujícím rozsahem a mnohostranností. Napsal spoustu v deckých prací, ale ada z nich nebyla objektivn ocen na. Jen t flko lze nalézt v dní odv tví, do kterého by nezasáhl a díky tomu se nám dnes naskýtá dostatek zdroj . Krom mnoha písemných publikací, nám mohou poskytnout adu informací n které z internetových zdroj . Já osobn jsem nejvíce erpala z knihy šM. V. Lomonosov ó veliký ruský v dec ó encyklopedistaō, jejímfl autorem je E. P. Karpejev. V této knize se objevuje celá ada vysv tlivek, které mi napomohly lépe pochopit obsah. Druhým nejpouflívan j-ím zdrojem byla kniha šPortréty M. V. Lomonosovō, jejímfl autorem je Jind ich Dlouhý. Tato kniha je obohacena ilustracemi a jsou zde uvád ny úryvky dopis , díky kterým mi bylo umofln no lépe pochopit situaci, ve které se Michail Vasiljevi Lomonosov nacházel, jelikofl v dopisech popisoval své vlastní my-lenky a pocity.

Prvním cílem této práce, která je rozd lena do dvou hlavních ástí, je vytvo it souhrnný a chronologický zdroj informací, které úzce souvisí s osobou Michaila Vasiljevi Lomonosova. Celá první kapitola se zabývá jednotlivými flivotními etapami tohoto významného v dce. Je zde popsáno období jeho studií v Rusku i v zahrani í, jeho návrat do Ruska, kdy se stal adjunktem a pozd ji i profesorem na petrohradské Akademii v d. V této ásti jsou zahrnuta i díla, která napsal, ada vynález , které sestrojil i jeho soukromý flivot.

Druhým cílem je praktické vyuflití této bakalá ské práce, kterému je v nována druhá ást. Je zde celkové zhodnocení pramen , ze kterých jsem erpala p i psaní této bakalá ské práce a dále osobní hodnocení osobnosti Michaila Vasiljevi Lomonosova. Záv r je v nován flivotopisu a odhadu, jak by se dnes Michail Vasiljevi Lomonosov mohl uplatnit na trhu práce. Prost ednictvím této práce poukazují na osobnost Michaila Vasiljevi Lomonosova, která zasáhla nejen do vývoje fyziky, chemie, geologie, mineralogie, metalurgie, geografie,

astronomie a techniky, ale také do historie, filologie a literatury, kterou obohatil jako básník.

innost na poli exaktních v d. Pozd ji dokonce nazval Aritmetiku a Gramatiku šbranou ke svému vzd lání⁴.

1.1 Cesta do Moskvy

M. V. Lomonosov flil v dom u svého otce do svých devatenácti let. Jeho zájem o knihy naráffel u otce na zna ný odpor, který byl nadto posilován flalobami zlé macechy. Pro M. V. Lomonosova bylo nesmírn trpkým úd lem poznání, fle jeho touha získávat v domosti nenalézá u otce pochopení. A macecha, jakmile ho spat ila s knihou, ihned na n ho flalovala, fle tráví marný as nad knihami⁵. Touha M. V. Lomonosova po vzd lání byla tak silná, fle se rozhodl odejít z domu. A koliv ho to velice trápilo, v d l, fle musí odejít z místa, kde necítil fládnou podporu.

Dne 7. prosince roku 1730 obdrffel v cholmogorské vévodské kancelá i s pomocí p ednosty kancelá e Miljukova pr vodní list na cestu do Moskvy. Dne 9. prosince sám, bez pomoci, proti otcov v li, opustil otcovský d m. Vzal si s sebou Aritmetiku a Gramatiku a vydal se na dalekou a obtíflnou cestu do Moskvy. Cestou se zastavil v Antonijevosijském klá-te e, kde konal n kolik dní sluffbu kostelníka. V lednu roku 1731 dorazil do cíle. Záhy se tam seznámil s krajanem, který ho p ijal k sob do domu. V Moskv se M. V. Lomonosov snaflil získat informace o tamních -kolách. Nejprve usiloval, aby byl p ijat na matematicko-naviga ní -kolu, která byla umíst na v Sucharevojské v flí. Po krátkém pobytu se v-ak rozhodl p estoupit na Slovansko- ecko-latinskou akademii, která byla z ízena p i Zaikonospaském klá-te e⁶.

1.2 Slovansko- ecko-latinská Akademie

Dne 15. ledna roku 1731 byl p ijat do této -koly jejím rektorem, archimandritou Hermanem Kopcevi em. Slovansko- ecko-latinská akademie byla vy—ím duchovním u ili-t m, na kterém se p ipravovali budoucí duchovní pravoslavné církve a pracovníci r zných státních ú ad . V Akademii byly ty i niffl-í t ídy (fara, infima, gramatika, syntaktika), dv st ední (poetika, rétorika) a dv vy—í (filosofie, bohosloví). Lomonosov, který cht l být p ijat do Akademie, zap el archimandritu Kopcevi ovi sv j rolnický p vod a ekl, fle je synem cholmogorského -lechtice. Církevní Synod vydal totifl v ervnu roku 1728 na ízení, jímfl se zakazovalo p íjímat do Akademie selské d ti a d ti nevolník .⁷A tak se sen

⁴ Jind ich Dlouhý, Portréty M. V. Lomonosov, Praha: nakladatelství Orbis, 1955, s. 14

⁵ Jind ich Dlouhý, Portréty M. V. Lomonosov, Praha: nakladatelství Orbis, 1955, s. 14, 16

⁶ Jind ich Dlouhý, Portréty M. V. Lomonosov, Praha: nakladatelství Orbis, 1955, s. 16

⁷ Jind ich Dlouhý, Portréty M. V. Lomonosov, Praha: nakladatelství Orbis, 1955, s. 16

stal skutečností. Za alo Lomonosovovo vysněné vzdělání, které ale, jak záhy zjistil, nebylo vůbec jednoduché, a které stálo při mnoha odpírání. Ale získávání nových znalostí bylo pro M. V. Lomonosova takovým zadostiučiněním, že hrozné podmínky překonal a myšlenka na to, že by studia zanechal, pro něj byla nepředstavitelná.

Zaátek studia byl těžký. Devatenáctiletý chlapec si musel sednout do lavice se školáky, malými dětmi. Stipendium bylo mizerné. Dostával denně tři kopějky (haléře), navíc nepravidelně, za které se musel najíst, obléknout se a opatřit si papír a pero. Ale jeho touha po vzdělání pomohla překonat veškerou bídu a za první rok M. V. Lomonosov dokázal ukončit tři třídy Akademie. Osvojil si latinský jazyk, bez kterého v té době nebylo možné zabývat se vědou, jelikož veškerá významná vědecká literatura té doby se vydávala pouze v latinském jazyce. M. V. Lomonosov hloubavě četl všechny knihy, které se mu podařilo sehnat v knihovně Akademie nebo v nedalekém knižním obchodu. Výuka v Slovánsko-ěcho-latinské Akademii dala Lomonosovovi vzdělání v oblasti humanitních věd. Zde se seznámil s nejlepšími exempláři staré ruské literatury, s latinskou poezií, s egyptským uměním, naučil se řecký jazyk.⁸ Studium na Slovánsko-ěcho-latinské Akademii bylo určitě přínosné. Ale vzdělání v oblasti přírodních věd mu Slovánsko-ěcho-latinská Akademie neumohla a bídu, ve které žil nesl velice těžce.

Své život v Akademii vylíčil M. V. Lomonosov takto: «Pobýváje na spáských kolách, musil jsem vzdorovat někdy skoro nepředstavitelným překážkám, které se na mne hrnuly ze všech stran a usilovaly mě odvrátit od studia. Na jedné straně to byl otec, který mi vyřítal, že jsem ho já, jeho jediné dítě, opustil a nechal všechnen majetek (podle tehdejšího stavu), který pro mne krvavým potem nashromáždil, po jeho smrti cizím lidem. Na druhé straně to byla nevýslovná bída: měl jsem denně 3 kopejky stipendia a nemohl jsem si dovolit na den víc, jak za půl kopejky chleba a za půl kopejky kvasu. Zbytek měl stát na koupi papíru, bot a ostatních potřeb. Tak jsem žil pět let, ale studií jsem nezanechal. Tam jsou lidé, kteří v dělá, že je můj otec zámofný, mi nabízeli své dcery za manželky; a malí koláci na mne ukazovali prstem a křikem: «Hleďte, jaké dvacetileté nemohlo se přiučit latinsky».⁹ M. V. Lomonosov chtěl zlepšit své sociální postavení a chtěl se nadále vzdělávat a záhy se mu naskytlá nová příležitost a to konkrétně roku 1734, kdy měl rektor Slovánsko-ěcho-latinské akademie vybrat pouze jediného studenta, který se měl vydat na výzkumnou výpravu do východní části Ruska, pod vedením J. K. Kutilova. A tím jediným

⁸ . . . , . . . ó . . . : «

⁹ Jindřich Dlouhý, Portréty M. V. Lomonosov, Praha: nakladatelství Orbis, 1955, s. 16, 17

a významným studentem m l být M. V. Lomonosov. Podmínkou bylo, že se m že vydat na cestu jedin jako kn z. A to se mu bohužel stalo osudným.

Aby mohl být vysv cen, zkoumala Akademie znovu jeho p vod. P ítom bylo zji-t no, že Lomonosov není synem cholmogorského –lechtice, nýbrž rolníka a rybá e. Tato skute nost zp sobila, že nebyl na kn ze vysv cen a tudíž se nemohl zú astnit ani výzkumné výpravy. Dokonce mu hrozilo vylou ení z Akademie. To se v-ak nestalo a naopak byl na svou fládost poslán na Církevní akademii do Kyjeva, která byla tehdy považována za nejlepší ruskou vysokou –kolu. Av-ak ani tento ústav svými scholastickými metodami neuspokojil zvědavého mladého muže. Vrátil se proto do Moskvy, aby na Slovansko- ecko-latinské akademii dokon il studia¹⁰.

1.3 Petrohradská Akademie v d

Díky obrovskému nadání a obsáhlým znalostem se M. V. Lomonosovovi naskytla další p íležitost, která obohatila jeho vzd lání a udala sm r jeho budoucích let. Roku 1736 byl p íjat na univerzitu Akademie v Petrohradu, ve které se mu otev ela cesta k p írodním v dám a k ad novým objev m, o jakých se mu ani nesnilo.

Na p íkaz Senátu musela Slovansko- ecko-latinská Akademie vybrat dvacet nejlep-ích student pro dopln ní univerzity, vytvo ené u petrohradské Akademie v d. M. V. Lomonosov byl dvanáctým vybraným studentem, odpovídajícím p ožadavk m senátského na ízení. V lednu roku 1736 je p ívezli do Petrohradu a za adili je mezi studenty¹¹. Akademie v d byla založena v roce 1724 carem Petrem I. Velikým. Toto v decké st edisko bylo výsledkem snahy Petra I. Velikého, který se po celý sv j flivot o v du zajímal. Akademie v d m la pomoci ruským v dc m k roz-í ení jejich znalostí a m la být nápomocným místem jejich bádání.

P í Akademii byla z ízena univerzita, univerzitní gymnázium a dílny. Zakládat spolu s Akademií sou asn samostatnou univerzitu bylo nad síly, nebo naprostou v t-inu kvalifikovaných pracovník bylo nutné získat v zahrani í. Pro nás je zajímavý fakt, že Petr I. pov il ruského vyslance ve Vídni úkolem získat pro práci v Akademii také echy, kte í by díky jazykové p íbuznosti mohli úsp -n ji u it Rusy¹². Po smrti Petra I. Velikého pokračovala ve vedení Kate ina I. a Akademie v d se stala centrem v deckého my-lení. Bohužel po smrti Kate iny I. začala Akademie v d upadat.

¹⁰ Jind ich Dlouhý, Portréty M. V. Lomonosov, Praha: nakladatelství Orbis, 1955, s. 17, 19

¹¹ ó : « » , 1986, s. 4, 5

¹² Eva Fojtíková, M. V. Lomonosov 1711-1986 slavnostní zasedání a v decká konference, Praha: Ústav eskoslovenských a sv tových d jin SAV, 1987, s. 57, 58

1.4 Studium v zahraničí

V té době konala vdecká výprava Akademie výzkumy na Sibi. členové této expedice byli přírodovědci, ale nikdo z nich nebyl chemikem, který by zároveň rozuměl metalurgii a hornictví. Protože rozvoj hornictví vyžadoval dostatek odborníků navrhl prezident Akademie, baron J. A. Korf, aby Akademie poslala několik schopných studentů, kteří umějí latinsky a německy, do Freibergu v Sasku, aby tam u bášského rady J. Henckela studovali metalurgii a chemii. Akademie vybrala M. V. Lomonosova, G. M. Reiseru a D. Vinogradova. Otec studenta Reiseru, bášský rada, doporučil prezidentu Korfovi, aby studenti věnovali pozornost především teoretickým předmětům, které tvoří podstatu metalurgie a hornictví, tj. fyzice, základům chemie, fyzické geografii, mechanice, hydraulice, vodní technice, umění tavit, rýsování a cizím jazykům. Na podkladě tohoto návrhu nařídil prezident Korf, aby se vybraní studenti odebrali místo do Freibergu na univerzitu do Marburgu, kde měli zůstat dva roky. V Marburgu působil tehdy profesor Christian Wolff (1670-1759), známý filozof, matematik a pedagog. Krátce po přijezdu navštívili profesora Wolffa a Lomonosov mu odevzdal dopis prezidenta Akademie, Korfa¹³.

Profesor Christian Wolff byl vynikajícím učitelem a pravděpodobně velice dobrým člověkem, shovívavým ke svým studentům. Právě kvůli němu, pod jeho ochrannou křídu, jako věhlasného člena petrohradské Akademie věd, byli nasmlouváni Reiser, Vinogradov a Lomonosov¹⁴.

Po zápisu na univerzitu začátkem listopadu roku 1736 se ruští studenti začali učit německý jazyk a zároveň se zabývali aritmetikou, geometrií a trigonometrií. Aby si osvojili jazyk, mohli poslouchat přednášky Christiana Wolfa z mechaniky, teoretické i experimentální fyziky, metafyziky i logiky. Profesor Justin Gerhard Duising jim přednášel na kurzu teoretické chemie; největší učitelé je učili francouzský jazyk, tanec, kreslení a kůžedělnictví. K tomu všemu se přidalo samostatné čtení vdecké literatury doporučené Christianem Wolffem¹⁵. Z přednášek, které M. V. Lomonosov navštěvoval, na něj nejvíce zapůsobili právě přednášky Christiana Wolffa. Líbila se mu metoda výuky Christiana Wolffa i jeho výstižný výklad. Hlavně si ho vážil jako osobnosti, která se navíc osobně znala s carem Petrem I. Velikým. Christian Wolff byl velice chytrý a vzdělaný člověk, který zcela jistě ovlivnil budoucí Lomonosovovu vědeckou činnost. Zatímco přednášky z jeho druhého základního předmětu,

¹³ Jindřich Dlouhý, Portréty M. V. Lomonosov, Praha: nakladatelství Orbis, 1955, s. 20

¹⁴ . . . , . . . ó - , : «
» , 1986, s. 5

¹⁵ . . . , . . . ó - , : «
» , 1986, s. 5

kterým byla chemie, a který využíval profesor medicíny Justin Gerhard Duisin, ho přibavily a nijak zvlášť ho nenadchly.

Christian Wolff ve svých přednáškách rozeznával fyziku teoretickou a experimentální. Teoretickou fyzikou nazýval poznání věcho toho, co lze pochopit z podstaty a vlastností těles; experimentální fyzikou nazýval Christian Wolff vědu o tom, co mohl ověřit pokusem¹⁶.

Wolffovy myšlenky ukazují, že se svým fyzikálním názíráním spíše klonil k názorům francouzského myslitele R. Descarta a německého polyhistora G. V. Leibnize, než k I. Newtonovi¹⁷.

1.5 Díla v období studia M. V. Lomonosova

M. V. Lomonosov se ukázal jako student v tom nejlepší m své tle. Byl velice ukázn ný a sv domitý. Dokázal to nejen spln nými zkouškami, které zvládl na výbornou, ale i literárními pracemi, které v této době napsal.

V říjnu roku 1738 napsal první vědeckou práci: *Specimen physicum de transmutatione corporis solidi in fluidum a motu fluidi praecistentis dependente* (Pojednání z fyziky o přeměně pevného tělesa v tekuté, v závislosti na pohybu preexistující tekutiny). Je to krátké pojednání, které ukazuje Lomonosov v bystrý úsudek. Zvlátní pozornost si zaslouží jeho druhá práce z března roku 1739: *Dissertatio physica de corporum mixtorum differentia, quae in cohaesione corpusculorum consistit, quam exercitii gratia conscripsit Michael Lomonosov matheseos et philosophiae studiosus, anno 1739, mense martio* (Rozprava z fyziky o rozdílu smíšených těles, spojujícím ve spojení korpuskule, kteroužto rozpravu pro cvičení napsal Michail Lomonosov, student matematiky a filozofie v měsíci březnu roku 1739). V této studii M. V. Lomonosov zkoumá z materialistického hlediska problém atomové stavby hmoty, základních vlastností nejméně hmotných částic, možnost poznat přírodní jevy atd.¹⁸ V ruské literatuře se navíc uvádí, že právě tuto druhou práci poslal M. V. Lomonosov na Akademii věd jako svou disertační práci, jelikož na příkaz akademické kanceláře museli ruští studenti zasílat své práce na Akademii, aby ukázali, jakými novými v domostmi se po dobu studia obohatili. V české literatuře se přiče hlavně o zasílání básnických předkladů a prací.

V době, kdy se M. V. Lomonosov zabýval uivem přírodních věd, se také souasně zabýval teorií ruského systému věry. Nejen, že si pozorně prostudoval knihu

¹⁶ Jindřich Dlouhý, *Portréty M. V. Lomonosov*, Praha: nakladatelství Orbis, 1955, s. 21

¹⁷ Jindřich Dlouhý, *Portréty M. V. Lomonosov*, Praha: nakladatelství Orbis, 1955, s. 22

¹⁸ Jindřich Dlouhý, *Portréty M. V. Lomonosov*, Praha: nakladatelství Orbis, 1955, s. 22

V. K. Trediakovského šNový a krátký zp sob ke slofení ver- ō, kterou je-t zakoupil v Petrohradu, ale seznámil se i s teoriemi systému ver- v N mecku¹⁹.

Široké jazykové znalosti mu zp ístupnily soudobé v d ní (vedle d ív j-í latiny, e tiny a staroslov n-tiny se nau il n mecký, francouzský, italský a anlický jazyk. Obeznamen s pokusy Trediakovského, vytvo il ucelenou teorii ruské sylabotónické prozódie, vylofenou v traktátu š *Šestá o ruské prozódii* v roce 1735²⁰.

V roce 1738 poslal do Petrohradu básnický p eklad ódy: šMontagnes de qui l'audace ō ó jejímfl autorem byl Francisco de Salignac de la Mothe Fénelon. Jeho druhou básní byla: š *Óda vzne-ené carevn Ann Ivanov* (*Óda vzne-ené carevn Ann Ivanov*), 1739 ō (Óda vzne-ené carevn Ann Ivanov na vít zství nad Turky a Tatary a na dobytí Chotina roku 1739). Sem náleží téfl š *Dopis o pravidlech ruského ver-ování* (Dopis o pravidlech ruského ver-ování). V této práci se Lomonosov energicky zasazoval o uplatn ní p ízvuku jako jedin správneho principu v ruské metrice proti ver-i asom rnému, který Rusové p ejali od Polák ²¹.

Kdyfl uplynulo celé století napsal V. G. B linský, fle v roce 1739 šLomonosov-Petr Veliký ruské literatury ó poslal z N mecké zem svou znamenitou šÓdu na dobytí Chotina ō, kterou, s ve-kerou spravedlivostí, je t eba považovat za za átek ruské literatury²². Viz úryvek:

¹⁹ . . . , . . . ó - , : «
» , , 1986, s. 5

²⁰ zpracoval kolektiv autor za hlavního vedení Milana Hraly, Slovník spisovatel Sov tský svaz II., Praha: Odeon, 1978, s. 40

²¹ Jind ich Dlouhý, Portréty M. V. Lomonosov, Praha: nakladatelství Orbis, 1955, s. 22, 23, 24

²² . . . , . . . ó - , : «
» , , 1986, s. 6

,
,
;
.
,
.
,
;
.
?
- - !
,
.
:
;
,
.
,
,
;
,
,
,
;
!
?

²³ http://mihlomonosov.narod.ru/oda_1739.htm

1.6 Studium ve Friebergu

Ve svém osobním volnu, díky svým ruským kamarádům, ufl tak sv domitý M. V. Lomonosov nebyl. P estofle flili ru-tí studenti pom rn pohodlným flivotem s dosta ujícím mnofstvím pen z, nad lali spoustu dluh . Uflívali si totifl v-elijakých radovánek v etn alkoholu, po kterém si patrn v bec neuv domovali, co provád jí. Kdyfl se o tom v-em dov d l profesor Christian Wolff, cht l tomu rychle zabránit, a tak poslal zprávu na Akademii o tom, jaký flivot zde ru-tí studenti flíjí.

Rychle ub hla léta studia a studentské zábavy, které zanechaly v pam ti podstatné v domosti a zpusto-ené pen flenky. T echetný Christian Wolff uhradil, s povolením kancelá e, dluhy na-ích student a na za átku ervence roku 1739 je doprovodil do Saska, do m sta Freiberg, aby se nau il hornictví, metalurgii a chemii u bá ského rady J. Henckela²⁴.

Vý atek z dopisu, který poslal profesor Christian Wolff prezidentu Akademie Korfovi: š. . . S Vinogradovem jsem m l je-t mnoho starostí, jak zamezit jeho setkání s r znými studenty, kte í mohli ru-it odjezd. Lomonosov by byl provedl nakonec je-t n jaký kousek, který by zdrfl jejich odjezd, kdybych tomu byl jako prorektor nezabránil. Musím téfl poznamenat, fl sv j as zde marn neutratili. T ebafl se Vinogradov krom n meckého jazyka st flí nau il je-t n emu a p sobil mi hodn starostí, aby neupadl do nep íjemností a nemusel být akademicky stíhán, musím íci, fl zvlá-t Lomonosov studoval velmi dob e. M l jsem p íleflitost hovo it s ním ast ji, nefl s Reiserem, a jeho zp sob uvaflování jsem lépe znal. P í ina jejich dluh byla zji-t na teprve po odjezdu. Vedli nadmíru prostopá-ný flivot a hled li si p íli-flenského pohlaví. Dokud byli zde, bál se o nich n kdo n co íci, pon vadfl kaflkého zastra-ovali svými pohr flkami. Jejich odjezd mne zbavil mnoha starostí. Kdyfl vid li, kolik jsem musil za n zaplatit a jaké t flkosti jim byly in ny p í pofladování slev, litovali a nejenom fl mne prosili o prominutí, fl se mne tolik natrápili, ale i slibovali, fl se v budoucnosti budou chovat zcela jinak a fl bych shledal, fl jsou docela jinými lidmi, jen kdyby v Marburgu z stali nadále . . . P ítom zvlá-t Lomonosov pro flal a slzy nemohl ani slova promluvit²⁵.

Vzd láním doktor je J. Henckel nau il mineralogii a hornictví. On sám se d kladn seznámil i s praktickou chemií. Stal se známým po celé Evrop nejen jako autor knífllek

²⁴ . . . , . . . ó . . . : «
» , 1986, s. 5

²⁵ B. N. Men-utkin, M. V. Lomonosov, Praha: Slovanské nakladatelství, 1951, s. 27

o hornictví, ale i jako uitel, moc dobře chápal účel praktické výuky²⁶. Akademie nařídila, aby se každý student měl chovat píšně a o polovinu snížila studentům stipendium, takže jim zbývalo jen 150 rublů ročně. Přesto je nutné říci, že si uitelé v Marburgu M. V. Lomonosova velice oblíbili, když viděli s jakým zápalem se M. V. Lomonosov pouští do učení, vzdělávání sebe sama a jak ho zajímají všechny informace, které se týkaly především vedy a nových výzkumů.

Profesor Christian Wolff se vyjádřil o Lomonosovovi takto: šMladý člověk zvláštního ostrovtipu, Michail Lomonosov od té doby, jak přišel na učení do Marburgu, často poslouchal mé lekce z matematiky, filozofie a zvláště z fyziky a nezměnil miloval základní vědy. Jestliže si i nadále s touhou bude počítat horlivostí, nepochybuji, že ať se vrátí, přinese prospěch otčině, jehož si ze srdce přeji²⁷.

Jakmile J. Henckel dostal z Petrohradu pokyn podstatně snížit výdaje ruských studentů, jelikož bylo zapotřebí, aby se splatily jejich dluhy v Marburgu, splácel to J. Henckel s německým pedantstvím. Ze zájmu to ruští studenti ať tolik nepociťovali a výuka probíhala úspěšně. M. V. Lomonosov se pod Henckelovým dohledem odpovídal v noval výuce praktické chemie, seznámil se s problémy hornictví v dolech Freibergu, zejména v jeho okolí byl rozvinut těžební průmysl²⁸.

V říjnu roku 1739 podnikl Michail Vasiljevič cestu do Drážďan za studijním účelem. O dobrém Henckelově vztahu k Lomonosovovi svědčí, že mu Henckel v noval své dílo *Pyritologia, oder Kieselhistorie, als des vornehmsten Minerals, nach dessen Nahmen, Arten, Lagerstätten, Ursprung, Leipzig 1725* a *Hornický slovník: Neues und curieuses Bergwercks Lexicon, Chemnitz 1730*. Tento dobrý vzájemný poměr však dlouho netrval²⁹. Je nutné podotknout, že M. V. Lomonosovovi bylo v této době ufi 28 let. Byl to dospělý člověk se svými vlastními názory, který ufi si nechtěl nechat vše líbit, včetně sporů s J. Henckel. A své názory a rozdíly nehodlal ufi ani skrývat. Navíc příčinou jejich sporu byl i výrok M. V. Lomonosova, že si J. Henckel nechává peníze z Akademie, které jsou určeny pro ruské studenty a obvinil ho ze špatné výuky metalurgie a hornictví. To si samozřejmě profesor J. Henckel nenechal líbit a odpověděl na oplátku na Lomonosovův výrok, že se M. V. Lomonosov nevěnuje studiu tak, jak by měl a místo toho holduje alkoholu

²⁶ . . . , . . . ó - , : «
» , 1986, s. 5, 6

²⁷ Jindřich Dlouhý, *Portréty M. V. Lomonosov, Praha: nakladatelství Orbis, 1955, s. 24*

²⁸ . . . , . . . ó - , : «
» , 1986, s. 6

²⁹ Jindřich Dlouhý, *Portréty M. V. Lomonosov, Praha: nakladatelství Orbis, 1955, s. 26*

a výtrfnictví. Nakonec si ale vše vysvětlili. M. V. Lomonosov se omluvil a profesor J. Henckel mu odpustil.

1.7 Konec studií

Ke konci roku 1739 poslal Lomonosov Akademii v dí pravidelnou zprávu o studiu, disertaci z fyziky: *šMeditationes physico-chymicae de convenientia argenti et mercurii*, jejíž rukopis se nezachoval³⁰. V roce 1740 ukončil studia u J. Henckela a odešel z Freibergu. Už si jeden druhého nevářil a jejich vztah se naprosto změnil. M. V. Lomonosov dával patřičně znát to, že se mu nelíbí, jak s ním a s jeho spolufáky profesor J. Henckel zachází. A tak se vydal do Lipska s nadějí, že potká ruského vyslance Keiserlinga, bývalého prezidenta Akademie.

Vak poslyme Lomonosova: *šPřiby tam (do Lipska) 8. května, dověděl jsem se k svému zármutku a žalosti, že odjel do Kasselu na chystanou svatbu prince Friedricha. Na výroční trhu jsem se setkal s několika dobrými známými z Marburgu, kteří mi nabídli, abych jel s nimi do Kasselu. Ve Freibergu jsem nejen neměl co jíst, ale i peníze se u mě. Probírané u mě jsem znal, kurz chemie byl skončen . . . Když jsem přiby do Kasselu, zjistil jsem ke své krajní nespokojenosti, že tam nic neděle o našem vyslanci . . . V takovém zoufalém postavení, nevěda, kde najdu pana Keiserlinga, uvažoval jsem o návratu hraběte Golovkina o tehdejšího ruského vyslance v Holandsku o kde jsem chtěl hledat útěchu a pokládal jsem proto za nejlepší, pojededu-li přes Holandsko do Petrohradu. Nejdříve jsem jel do Marburgu, abych zde získal od svých starých přátel peníze na cestu. Teď jsem byl v tísně, neodvážil jsem se jít k Wolfovi, jelikož jsem věděl, že teprve před několika týdny dostal z Petrohradu zbytek svých peněz. Přitom mi bylo zřejmé, že se nechce tou záležitostí více zabývat. Z Marburgu jsem odjel do Amsterdamu, kde jsem našel několik známých kupců z Archangelska, kteří mi rozmluvili úmysl vrátit se bez příkazu do Petrohradu. Vylíčili mi tolik nebezpečí, že jsem se opět vrátil do Německa. Ani nechci vzpomínat, kolik nebezpečí a nouze jsem vytrpěl během cesty . . . Utěšuje mě prozatím to, že se mi podařilo navštívit významná místa, promluvit s některými dovednými chemiky, prohlédnout si jejich laboratoře a podívat se na doly v Giesenu a Siegen³¹. Ze slov M. V. Lomonosova je patrné, že nepodnikl cestu přes Holandsko. Ale vydal se do města Leyden, kde se seznámil*

³⁰ Jindřich Dlouhý, *Portréty M. V. Lomonosov*, Praha: nakladatelství Orbis, 1955, s. 26

³¹ Jindřich Dlouhý, *Portréty M. V. Lomonosov*, Praha: nakladatelství Orbis, 1955, s. 27, 28

s Kramerem, metalurgem a hornickým poradcem. Díky n mu mohl skute n vid t metalurgické závody a jeho vlastní laborato .

Na cest z Leydenu do Düsseldorfu profil nep íjemnou událost. V hostinci, v n mfl p enocoval, setkal se s pruským d stojníkem, který verboval nová ky do královské pruské armády. D stojník se zájmem pozoroval urostlého mladého mufla, a umínil si, fle ho naverbuje k vojsku. Pozval ho proto na ve e i, p i které Lomonosova opil. Kdyfl se Michail Vasiljevi ráno probudil, zjistil, fle má na krku ervený -átek. Z toho poznal, fle byl naverbován. S ostatními rekruty byl dopraven na pevnost Wesel, z nífl v-ak jedné noci uprchl a -astn se dostal do Marburgu, kde se usadil v dom své tchýn u fleny, kterou tam zatím zanechal. Odtud poslal v listopadu psaní knihovníkovi Akademie v d, J. D. Schuhmacherovi: š . . . Kdyby Akademie v d la, kolik závisti, ústrk a opovrflení jsem vytrp l od pana bá ského rady Henckela, kolik ne-t stí a bídy jsem musel proto snést, jist by souhlasila, fle zasloufím daleko více soustrasti, nefl potrestání. Moje provin ní (které je t eba p ípsat spí-e tíflivým a ne-astným okolnostem, svod m spo le nosti a neoby ejn vleklému nevyplázení stipendia, mn nejmilostiv ji p i eného ó nefl mému nepo ádnému flivotu), bude ov-em nemálo napomáhat mému p í-tímu odsouzení bez viny. Va-emu vysokorodí je p edpokládám známo, fle jsem se od svého p íjezdu do Freibergu s radostí a pílí u il hornictví a chemii a fle jsem prokazoval bá skému radovi Henckelovi povinnou úctu a poslu-nost a také fle jsem vedl spo ádaný flivot, jak m fle dosv d it nejen pan komorní rada Junker, ale také on sám. Staral jsem se v-emofln , abych mu vyhov l, ale to v-echo nepomohlo, naopak se jeho zloba, chamtivost, úsko né a závistivé zp soby brzy projevily. Jakmile jsme se rozlou ili s panem Junkerem, za al nám Henckel zadržovat peníze poukazované Akademií v d. Musili jsme k n mu chodit i desetkrát za sebou, abychom n co vy-kemrali. P ítom nám pokafldé d lal p l hodiny kázání, hn viv íkaje, fle peníze nemá, fle Akademie ufl dávno slíbila poslat polovinu jemu p íslu-ejícího platu p t set rubl , ale fle stále své slovo neplní. Mezitím rozhlásil po celém m st , aby nám zhola nic na dluh nedávali, av-ak sám si (jak jsem se dov d l) kupoval za na-e peníze podflly v dolech a shraboval zisky. Za takových pom r jsme byli nuceni z stávat skoro neustále bez pen z a z íkat se známostí s lidmi, u nichfl jsme se mohli p íu it hornictví. Co se tý e výkladu chemie, sotva sta il za první ty i m síce projít nauku o solích, na cofl by sta il jediný m síc; ostatní as m l vysta ít na v-echny nejd leflit j-í p edm ty, jako: kovy, polokovy, hlíny a síry. Ale p ítom se je-t polovina pokus pro jeho neobratnost nepoda ila. Zárove opovrhoval jakoukoli rozumnou filozofií, a kdyfl jsem jednou podle jeho p íkazu za al vysv tlovat p íiny chemických jev (nikoli podle jeho peripatetického konceptu,

ale na podklad princip mechaniky a hydrostatiky) ihned mi p ikázal, abych umlkl a s obvyklou nestoudností zesm ěnil m j vĵklad jako pouhý vrtoch. V dal ě í ásti dopisu lí í Lomonosov, pro odjel z Freibergu, zmi uje se o m stech, která nav ětivil v N mecku a sd luje, ťe nyní ťiije inkognito v Marburgu u p ětel a cvi í se v algeb e, nebo ji hodlá uťlít v chemii a v teoretické fyzice. Prosí Schuhmachera, aby v Akademii za ídil, aby mu byl dán p íkaz odjet n kam, kde by prakticky poznal práci v dolech, nap . v Harzu, kde by mohl studovat hornictví. Sv j dopis uzavírá slibem, ťe v krátké dob nejen p edloťí vysv d ení ze v ěch p edepsaných v d, ale ťe dokáťe své znalosti i na vlastních vĵzkumech. Na tento dopis mu Schuhmacher odpov d l v únoru roku 1741. Pí-e Lomonosovovi, ťe z jeho dopisu je patrnó, ťe nedostal na ízení Akademie v d, jeťl mu bylo zasláno prost ednictvím vyslance Keiserlinga, aby se vrátil do Petrohradu. Schuhmacher ho proto znovu d razn vybízí, aby se ihned vrátil do Ruska³².

1.8 Soukromý ťivot M. V. Lomonosova

Nejd leťit j ě í ťlenou v ťivot M. V. Lomonosova byla bezpodmíne n jeho manťelka Alťb ta Zilchová (1720-1766), která, kdyťl p e-la na pravoslavnou víru, dostala jméno Alťb ta Andreevna. Seznámili se v Marburgu v listopadu roku 1736, kdyťl M. V. Lomonosov p íjel studovat na zdej ě í univerzitu a ubytoval se v dom Zilchových. Její otec byl lenem Margburské Rady m sta, fará em, ale ťivil se pivovarnictvím. Um el chvilku po tom, co se u n j doma objevil jeho budoucí ze . Ruský student se za al Alťb t dvo it a pravd podobn za ni utrácel zna né sumy pen z, které mu byly vydány na studium. Toto dvo ení nebylo nadarmo: 8. listopadu roku 1739 Alťb ta porodila dceru, která p i k tu dostala jméno Kate ina Alťb ta. M. V. Lomonosov tam v té dob nebyl: z Marburgu odjel je-t v ervenci, a sotva se vrátil k Zilchovým, 26. kv tna roku 1740, byl oddán s Alťb tou³³.

V kv tnu roku 1741 se M. V. Lomonosov vrátil do Petrohradu. Své ťlen , která byla podruhé t hotná, na ídil, aby mu nepsala, ale aby o ekávala jeho vĵzvu na p íjezd do Ruska. Dva roky nebylo po jejím manťelovi ani vidu ani slechu. Za tu dobu se jim narodil syn Ivan, který ale m síc po svém narození um el. Je moťné se jen domnívat, jak asi p eťlvala ubohá mladá ťlena, která se povaťlovala za: opu-t nou ťlenu, vdovu. Jelikoťl se nedo kala ťládne zprávy od svého manťela, rozhodla se sama jednat a v únoru roku 1743 se obrátila na ruského vyslance v Haagu, na hrab te A. G. Golovkina s prosbou, odeslat dopis ztracenému manťelovi

³² Jind ich Dlouhý, Portréty M. V. Lomonosov, Praha: nakladatelství Orbis, 1955, s. 28, 29

³³ <http://www.taday.ru/text/1308227.html>

do Petrohradu. Ubíhly měsíce a dopis našel svého adresáta a nadál velké pozdvižení: kolegové v Akademii považovali M. V. Lomonosova za starého mládence, jelikož on ani jednou neprozradil, že v Německu zanechal svou manželku s dětmi. Oficiální verze vysvětluje tuto nepochopitelnou skutečnost dvěma způsoby. První o svatbě ruského studenta s německou dívkou byla v době stále v podstatě zakázána: byl zapotřebí souhlasu Akademie v dané době. M. V. Lomonosov měl i bez toho dost nepříjemností za léta studia a nechtěl k nim přidávat nesankcionovaný sátek. Druhý důvod o M. V. Lomonosov chtěl nejduševněji zaříditi bydlení a vydělat dostatek peněz, aby potom mohl pozvat rodinu k sobě.³⁴

Podle svědectví profesora J. Melina, který doručil adresátu dopis z Marburgu, si ho M. V. Lomonosov přetl a vykřikl: š . . . Bofe m j! Já jsem ji nikdy neopustil a nikdy neopustím; okolnosti mi nedovolili napsat ji a tím spíše ji pozvat k sobě, ale až přijede kdy chce; ufl zítra ji pošlu dopis a sto rublů. Tuto frázi vždy citují jako omluvu M. V. Lomonosovovi. Nicméně v 18. století byl její smysl trochu odlišný, než dnes: šdky chcež znamenalo před dvěma a přel stoletími šjestli chcež.³⁵

V létě roku 1743 přijela Alfberta s dcerou do Petrohradu. Podle všeho se ihned uskutečnil jejich sátek v pravoslavné církvi. Ruské zákonodárství povolovalo sátek s představiteli jiných křesťanských vyznání, podmínkou ale bylo, aby děti byly vychovávány v pravoslaví. Od těch dob do samotné smrti M. V. Lomonosova, více jak dvacet let, žili spolu. Ale informace o jejich rodinném životě prakticky neexistují. Je známo, že jejich dcera pravděpodobně brzy umřela: více o ní není žádných zmínek. 21. února roku 1749 se jim narodila mladší dcera Jelena o kterou pravděpodobně pojmenovali na počest Lomonosovovy matky. V rodině velkého vzdělance se neodehrávaly žádné bouřlivé skandály, sátek nepokazila žádná manželská zrada o kterou historici nemají o tomto prohlášení žádných pochyb. A. S. Puškin, který se ptal lidí pamatujících si na M. V. Lomonosova, o něm psal, podle jejich slov, jako o přísne hlavy rodiny, kde šse doma před ním všichni tlesli: k sobě samotnému byl velmi lehkomyšlný, a zdá se, že i jeho žena Němka, se moc nevyznala v hospodaření. Když vdova po starším profesorovi uslyšela, že je o Lomonosovovi, zeptala se: ŠO jakém Lomonosovovi vy mluvíte? Ne o Michajlu Vasiljevi i? To byl ale povrchní lov k! Kdysi od něj vždycky všichni utíkali na kávu k nám.³⁶

Nepřítomnost M. V. Lomonosova ve vědním životě byla ovidně charakteristická i pro jeho ženu. Když v listopadu roku 1747 Alfberta Andrejevna onemocněla, nenáležely

³⁴ <http://www.taday.ru/text/1308227.html>

³⁵ <http://www.taday.ru/text/1308227.html>

³⁶ <http://www.taday.ru/text/1308227.html>

se v rodině peníze na léky, a tak byl M. V. Lomonosov donucen obrátit se, kvůli materiální pomoci, na kancelář Akademie v d: šmoje manželka trpí hroznou nemocí a léky není za co koupit. Ale vždy M. V. Lomonosov byl v té době ufl profesorem a dostával p t set rubl ro n . Pro srovnání kilogram dobrého hov zího tehdy stál –est kopejek (halí). M. V. Lomonosov, který v noval ve–kerou sílu své práci, nem l rád společenskou zábavu, tém nechodil do divadla, byl skoupý na projev cit . šKv li r zným v dám jsem m l tolik práce, fle jsem se z ekl ve–keré společnosti; moje manželka i dcera si zvykly sed t doma . . . A po tento as jsme vycházeli v naprosté shod ě, - napsal v dopise Třvalovovi 19. ledna roku 1761. V té době pofladovala dvorní etiketa ú ast M. V. Lomonosova na bálech a ma–karních plesech. Na v–ech podobných společenských akcích se objevoval M. V. Lomonosov se svou manželkou Alfb tou Andreevnou, cofl bezpodmíne n dokazuje vzájemné porozum ní, i v době , kdy mnozí z pozvaných nechávali své manželky doma³⁷.

Jak je známo, M. V. Lomonosov um el v rukou své manželky a dcery. Alfb ta Andreevna p eřila svého manfela o rok a p l. Místo, kde byla pochována, není známo. Dcera Jelena se vdala rok po smrti svého otce, za knihovníka Kate iny II. Alexeje Alexejevi e Konstantinova (1728 ó 1808), který byl o jednadvacet let star–í, neř ona. V tomto manželství se narodily ty i d ti: syn a t i dcery. Jelena um ela v roce 1772, kdyř jí bylo pouhých ty iadvacet let p i porodu a byla pochována nedaleko hrobu svého otce.³⁸

Svým zp sobem v–echny řeny, které doprovázely M. V. Lomonosova v r zných etapách jeho řivota, po sob zanechaly tém samostatnou stopu, která z stala ve stínu jejich velikého p řibuzného. Kdo ví, mofná by v decké a tv r í úspěchy M. V. Lomonosova nebyly tak obdivuhodné, kdyby za jeho zády nestáli silní a spolehliví lidé v podob řen jeho rodiny.³⁹

1.9 Návrat M. V. Lomonosova na Akademii v d

Díky studiu v zahrani í mohl M. V. Lomonosov dokonale porovnat řivot v Rusku s řivodem v západní Evrop . A jelikoř mu budoucnost Ruska leřela na srdci, snařil se p edev–ím rozvířet jeho hospodá řký a kulturní řivot.

Historie petrohradské Akademie v d je od roku 1742 ařl do roku 1765 t sn řpjata se řivodem velkého ruského v dce, který zde zauřímal vedoucí postavení a m l rozhodující vřiv na rozkv t Akademie. V tuto dobu se Akademie stala významným sv tovým centrem v dy. Na po átku roku 1742 se po et jejich pracovník zvy–il na ty i sta. Mezi akademiky i asistenty pracovalo nemálo vynikajících v dc , k nimř pat řili nap . znalci p řirodov dy

³⁷ <http://www.taday.ru/text/1308227.html>

³⁸ <http://www.taday.ru/text/1308227.html>

³⁹ <http://www.taday.ru/text/1308227.html>

J. G. Gmelin (1709 ó 1755), G. V. Stiller (1709 ó 1746), I. Vejtšbreche (1702 ó 1747), fyzik G. V. Kraft (1701 ó 1756), matematik J. German (1678 ó 1733), astronom I. N. Delil (1688 ó 1768); v letech 1725 ašl 1733 pracoval v Akademii v d v ýzna n ý matematik, fyzik, mechanik a fyziolog Daniil Bernulli (1700 ó 1782). Na jeho radu byl pozván do Petrohradu Leonard Euler (1707 ó 1783), který se pak stal v ýzna n ým matematikem. Pat il k encyklopedicky erudovaným v dc m a zanechal po sob velmi d lešitě práce týkající se matematiky, mechaniky, fyziky, astronomie a dal-ích v dních obor . Byl autorem celkem devíti set v deckých prací. Euler pozorn sledoval Lomonosovovu práci v oblasti fyziky a chemie a vedl s ním odbornou korespondenci, nebo si ho velmi vášfil.⁴⁰

V pr b hu doby, kv li m nícím se následovník m Petra I., se situace v Akademii za ala zhor-ovat. Talentovaní v dci opustili Rusko, Akademie z stala bez prezidenta a hlavou Akademie se prakticky stal pracovník akademické kancelá e J. Schuhmacher. A Práv sám Schuhmacher dal p ílešitost mladému ruskému v dci. Tím se nejlépe vysv tluje milé p íjetí, prokázané Lomonosovovi i shovívavost k dobrovolnému odchodu od Henckela. Schuhmacher sv il Lomonosova profesoru I. Ammannovi, pod jehošl vedením m l mladý vzd lanec sestavit katalog kamen a zkamen lin, nacházejících se v jejich mineralogickém kabinetu. Sou asn M. V. Lomonosov p ekládal do ruského jazyka lánky profesora fyziky G. V. Krafta, ur ené pro asopis š Petrohradské v domosti⁴¹.š

V té dob pracoval na originální konstrukci slune ní pece nazvané šKatoptrikodiotrický zapalovací p ístroj.š Konstrukci p ístroje dokon il v srpnu a napsal o n m disertaci šÚvaha o katoptrikodiotrickém zapalovacím p ístrojiš, kterou zárove s disertací šO filozofických principech fyzikáln chemické podrobnosti st íbra rtutiš p edlošfil Akademii v d. Ob Lomonosovovy studie byly v Akademii posouzeny a na základ p íznivého posudku a s p íhlédnutím k jeho šládosti, aby byl za azen do akademické šlušby, byl jmenován 8. ledna roku 1742 adjunktem Akademie v d pro fyziku s ro ním platem t i sta -edesát rubl . V tehdej-í dob to byl plat, který mohl Lomonosovovi zajistit velmi dobrý šlivot; bohufel nebyl vyplácen, protoše Akademie nem la peníze a tak dávala knihy ze své prodejny. Každý si m l jejich prodejem peníze opat it⁴². Možná práv proto nebyl ušl pobyt v Petrohradu tak p ešychový. Byly mu nabídnuty pouhé dv místnosti v dom ,

⁴⁰ A. V. Lavrenjev, G. S. Mar-tupová, Z. D. Jasman, Lomonosov a ruská v da, Praha: Národní muzeum, 1987, s. 2, 3

⁴¹ ó : « » , 1986, s. 7

⁴² Jind ich Dlouhý, Portréty M. V. Lomonosov, Praha: nakladatelství Orbis, 1955, s. 32

který byl součástí Akademie v d, a které m ly být jeho pracovní m. Neveselému období navíc dopomohla zpráva o úmrtí jeho otce.

Lomonosov se zpoátku v Akademii zabýval p ekladatelskou inností, jak mu bylo p ikázáno. P ekládal pro petrohradské šV domostiõ a skládal ódy. V této souvislosti pojednáváme o po átcích a významu periodického tisku v Rusku. Periodický tisk byl jedním z nejd leflit j-ích jev v flivot Ruska na po átku 18. století. Kdyfl v roce 1702 vy-el první ruský ti-t ný list šV domostiõ, jako oficiální státní orgán byly nástrojem boje za zavedení reforem cara Petra I. Velikého a zároveň i prost edníkem rozsáhlých vládních informací. K listu šSankt-Pet rburgskije v domostiõ, který v té dob vydávala Akademie v d, byla vydávána m sí ní p íloha šPrime anijaõ(ó poznámka, vysv tlivka). Tento asopis byl zprvu vydáván jako p íru ní slovník, který tená i stru n vysv tloval nesrozumitelné termíny a slova, av-ak jifl po roce se na jeho stránkách objevovaly populárn v decké lánky, básn a informa ní zprávy, které nesouvisely s ostatním obsahem listu. R znorodý obsah (lánky o p írodov d , matematice, chemii, astronomii, d jinách a zem pise, o obchodu a pr myslu, o divadle a periodickém tisku, jakofl i literární díla) a srozumitelný výklad vytvo ily typ populárn v deckého a literárního asopisu. Význam prvního ruského asopisu šPrime anijaõ byl zvý-en je-t tím, fle se práce na n m zú astnil i M. V. Lomonosov. Tento velký ruský v dec a ve ejný pracovník vysoko hodnotil význam populárn v deckého a literárního asopisu, nebo v n m spat oval prost edek ke vzd lání a k p sobení na rozvoj v d a um ní⁴³.

Na Lomonosov v popud po ala Akademie v d vydávat asopis šJefemesja nyje so in nijaõ (ó m sí ní eseje, práce). A koliv se tento asopis dostal do rukou reak ních akademik , m l p esto do jisté míry pokrokový význam, protofle v n kterých lánkách byl z ejný ideový vliv Lomonosov v. Tak nap . autor anonymního lánku šÚvahy o vlastnostech ver-otepceõ podobn jako Lomonosov, bojuje za ob anskou poezii, slouflicí zvý-ení vzd lání a osv ty lidu, za samostatnost ruské literatury a vysoko hodnotí úlohu básníka ve spole nosti. V d jinách periodického tisku bylo významnou událostí energické vystoupení Lomonosovovo proti historiku Müllerovi. Lomonosov s velkým rozho ením psal, fle Müller švyhledává na -atu halícím ruské t lo jen skvrny a pomíjí etné jeho nepochybné ozdobyõ. Ze Sborníku materiál pro d jiny ruské flurnalistiky se dále dovídáme o významném lánku, který Lomonosov uve ejnil pod titulem: šO nutnosti, aby noviná i objasnili obsah d l, která mají podpo it svobodu úsudku.õ

⁴³ Jind ich Dlouhý, Portréty M. V. Lomonosov, Praha: nakladatelství Orbis, 1955, s. 30, 31

Lomonosov v článku byl odpovědí na nepříznivou recenzi německého matematika a publicisty Kestnera, který se v lipském časopise vysmíval Lomonosovově tepelné teorii. Lomonosov přesvědčil dokázal, že šrecenzentů není s to pochopit a zhodnotit novou teorii, že není s to zvládnout nové a podstatné⁴⁴. M. V. Lomonosov se tak snažil promluvit do duše nejen tenám, ale i novinářům, aby nebyli zaujatí vlivem a jejich objevy. Aby psali objektivně podle svého nejlepšího v domě a sv domě.

V té době se vynořila nevole kvůli špatnému vedení Schuhmachera. Kvůli řadob A. K. Nartova a vedoucího nástrojových dílen Akademie a akademika Delilja, byl Schuhmacher uvězněn. Vyšetřování případu v Akademii se chopila speciální komise, a Lomonosov, který z celé duše souhlasil se řadobci, se stal být oštrařitý. Jeho nepřátelský vztah a chování k cizincům v Akademii vyvolalo silné hromadné rozhodnutí všech profesorů, kteří ho nejprve vyloučili z Akademické instituce a později na něho podali řadobu⁴⁵.

Na napomínání vyšetřující komise nedbal, byl proto nucen trávit několik měsíců v domácím vězení. Když jeho trest skončil, bylo toto nařízení: šZa účelem dalšího studia propustit adjunkta Lomonosova a za nepřechy, které učinil a ohlásil, vyprosit mu u profesorů odpuštění. Za přestupky, jichž se dopustil v komisi i na konferenci Akademie, jakof i u soudu bude mu po dobu jednoho roku snížen plat na polovinu. Nech se Lomonosov dostavit do kanceláře senátu Akademie s písemným prohlášením, že dopustí-li se v budoucnu podobných nepřístojných činů, bude přísně potrestán. M. Lomonosov se latinsky veřejně omluvil na sezení konference Akademie; český překlad zní: šJá, Michail Lomonosov, na shromáždění Akademie veřejně a upřímně prohláuji; nemohu a nepřejí si nijak se dotknout dobrého jména a pověstí známých pánů profesorů této carské Akademie v d. Souasně prohláuji, že skutečně nenávidím, slavnostně beru zpět a chci bych pokládat za nepronosené ty krajně nerozvábné výroky, které jsem v opilém stavu pronesl dne 26. dubna minulého roku proti pánům profesorům. Přítomné i nepřítomné slovně akademiky co nejponíženěji prosím a zapřísahám, aby blahosklonně odpustili mně, který si uvědomil oblidnost svého neodpušitelného přestupku a slibuji co nejestněji, že se polepím. Tuto prosbu, kterou jsem veřejně pronesl dne 27. ledna 1744 svým podpisem stvrzuji. M. Lomonosov⁴⁶. Po této události byl M. V. Lomonosov propuštěn a znovu mu byl vyplácen

⁴⁴ Jindřich Dlouhý, Portréty M. V. Lomonosov, Praha: nakladatelství Orbis, 1955, s. 30, 31

⁴⁵ . . . , . . . , 1986, s. 8

⁴⁶ Jindřich Dlouhý, Portréty M. V. Lomonosov, Praha: nakladatelství Orbis, 1955, s. 33

jeho plat. Stejn tak byl propu- t n i Schuhmacher, který byl také obvin n a odsouzen. V té dob panovala dcera Petra I. Velikého, Alfb ta Petrovna, která nastoupila na tr n v roce 1741.

V prosinci roku 1743, kdyfl se Alfb ta vrátila po korunovaci z Moskvy, napsal M. V. Lomonosov první ódu, v novanou nové panovnici. Tato óda nevze-la bez pov-ímnutí samotné Alfb ty. V kařdém p ípad její blahosklonnost k mladému ruskému básníkovi a v dci zachránila M. V. Lomonosova od vyhnanství⁴⁷.

V té dob se Lomonosov v noval vedle p ekladatelské ínnosti tvorb literární a v decké. Tak roku 1742 napsal knihu: šPrvní základy hornictví.õ Pozd ji ji p epracoval. Vy-la roku 1761 pod titulem šPrvní základy metalurgie ili hutnictví.õ⁴⁸

V 18. století se v Rusku pouříválo nejslořit j-í ru ní techniky v metalurgickém pr myslu, který dosáhl v tomto období pom rn vysoké úrovn vývoje. Lomonosov správn pochopil význam rozvoje metalurgie pro technický i hospodá ský rozmach Ruska. Podle jeho mín ní zaujímá metalurgie první místo v ad r zných obor lidské ínnosti. Její význam je veliký, nebo u í nalézt a o í-ovat kovy a jiné nerosty. Toto prvenství p íslu-í metalurgii nejen s ohledem na její prastarý p vod, ale i pro veliký uřitek, jenfl p íná-í. šNebo kovy zpev ují a zdobí nejd leřit j-í p edm ty, které pot ebuje lidská spole nost. Odkrývají l no zem , aby vydalo své plody; kovy slouřfí k lovu zví at, d leřitých pro na-í obřivu. Obchodník m uleh ují sm nu prost ednictvím vhodných mincí místo zdlouhavé vým ny zbořfí. Krátce e eno, řládne um ní ani emeslo se bez pouřití kovu neobejde⁴⁹.õ

V roce 1743 napsal Michail Vasiljevi šZáklady matematické chemieõ, v nichfl se pokusil na rtnout schéma pouřití atomové teorie v chemii. Ve svých pozd j-ích pracích rozvíjel Lomonosov atomovou a molekulární teorii dále. Kdyfl zpracovával základy atomové a molekulární teorie, zjistil etné zákonitosti, vyjad ující r zné stránky vzájemného vztahu mezi atomy a molekulami⁵⁰. M. V. Lomonosov byl nesmírn vzd laný a v-estranný lov k. Jeho odkaz a geniální my-řenky lze snadno nalézt ve spoust v dních obor . Bohuřfel doba, ve které řfil, pro n j nebyla afl tak p ív tivá, jelikofl spousta jeho prací a d l nebyla pochopena a uřl v bec nebyla objektivn docen na. Afl dnes lidé v dí, co znamenal pro Rusko, ruskou v du a kulturu.

⁴⁷ . . . , . . . ó . . . : «
» , 1986, s. 8

⁴⁸ Jind ich Dlouhý, Portréty M. V. Lomonosov, Praha: nakladatelství Orbis, 1955, s. 33, 34

⁴⁹ M. V. Lomonosov, Vybrané spisy, Praha: Státní nakladatelství politické literatury, 1955, s. 141

⁵⁰ Jind ich Dlouhý, Portréty M. V. Lomonosov, Praha: nakladatelství Orbis, 1955, s. 34

Na konci roku 1743 ti ru-tí básníci V. K. Trediakovský, A. P. Sumarokov i Lomonosov napsali a vydali: š 143õ a neuvedli, kdo je autorem každé z nich. Předpokládalo se, že si tená i sami ur í, í zp sob psaní básní bude up ednostn n. Výsledky sporu nejsou známy, ale z dne-ního pohledu víme, že prvenství m lo bezpodmíne n pat it Lomonosovovi⁵¹.

Lomonosov napsal i n kolik chvalozp v na vládnoucí osoby; tyto básn se u dvora velice líbily. Z roku 1744 pochází od Lomonosova šVe erní a ranní rozjímání o boffím majestátu.õ Viz úryvek:

Své líce zahaluje den,
na pole lehla vlahá noc,
svah hor je stínem zatopen,
jenfl zahání nám sv tla moc.
Hv zd propast zá í bezedná:
nese te-hv zd, nenajde-dna.

Jak zrnko písku ve vlnách,
jak jiskra v poli ledovém,
jak v silném v tru jemný prach,
jak pírkó v ohni zu ívém,
hrst hlíny mezi horami ó
tak um i zrak m j mizí v ní⁵².

V tomto roce napsal M. V. Lomonosov spoustu v deckých prací: napsal š õ, š , õ, p epracoval diserta ní práci š õ, p eloffil do ruského jazyka práci G. Hensiusa š 1744 . . .õ, provád í fyzikální experimenty⁵³.

Jako adjunkt m l Lomonosov právo zú ast ovat se konferencí Akademie. Tak se nazývala zasedání, jichfl se musili akademici zú ast ovat dvakrát týdn . Kdyfl se vrátil z ciziny do Petrohradu, mohl pouze z dálky pozorovat, jak váflní a nep ístupní akademici

⁵¹ . . . , . . . ó - , : «
» , , 1986, s. 8

⁵² Jind ich Dlouhý, Portréty M. V. Lomonosov, Praha: nakladatelství Orbis, 1955, s. 35

⁵³ . . . , . . . ó - , : «
» , , 1986, s. 8

se ubírají do sálu Akademie v d, aby tam na konferenci e-ili r zné problémy. Kdyfl se stal adjunktem, mohl s pocitem hrdosti p ekro it práh sálu Akademie a být p ítomen jednání. V prvních t ech ty ech letech svého p sobení v Akademii v d organizoval vedle ostatních prací p edev-ím v decký výzkum. Správn chápal, že v decká práce z chemie, fyziky nebo geologie bez praktických výzkum není myslitelná. Jeho jméno se stávalo známým a on býval fládán o odborný posudek. Tak M. J. Radovskij v knize šM. V. Lomonosov a petrohradská Akademie v dō uvádí, že roku 1744 p ikázala Akademie v d Lomonosovovi, aby provedl zkou-ku soli pro ruskou vládu. Se solí m l velmi dobré zku-enosti z doby, kdy jako chlapec pomáhal otci v rybá ském pr myslu. Také od Junkera ve Freibergu získal adu cenných poznatk z tohoto oboru⁵⁴. V roce 1745 se stal M. V. Lomonosov profesorem. V ruské literatu e se uvádí, že se mu tato -ance naskytla práv díky jeho plodné v decké tvorb v roce 1744. Poslední te kou za jeho v deckými pracemi byla jeho diserta ní práce š ō, kterou p e etl na konferenci Akademie, a díky které byl jmenován profesorem chemie. Navíc se zde je-t uvádí, že 25. ervence byl jmenován profesorem rétoriky Alflb tou Petrovnou. Stejn tak byl titul ud len i Trediakovskému. V eské literatu e se uvádí, že aby se stal M. V. Lomonosov profesorem chemie, musel o to roku 1745 požádat Akademii sám. Akademie tak tuto záleflitost projednala afl na základ jeho fládosti. Podmínkou byla diserta ní práce z metalurgie, kterou M. V. Lomonosov splnil.

P íkládám citaci je-t z t etího zdroje: Musel tu p isp t svou vlivnou p ímluvou mecená- a Lomonosov v protektor I. I. Třvalov, ale sotva by byl po ídil, kdyby Michail Lomonosov, syn negramotného rolníka z dalekého rybá ského severu, nebyl do té doby p edloflil, díky své p írozené inteligenci, rozsáhlé erudici a p edev-ím své pracovní urputnosti, adu výsledk . Mezi nimi bylo spln ní úkolu katalogizace mineralogických sbírek Akademie a hlavn první formulace své chemické atomistiky, na nífl za al pracovat v Marburgu po své svatb v roce 1740⁵⁵.

Lomonosovovo jmenování profesorem velmi t fce nesl Schuhmacher, editel kancelá e Akademie v d. Umínil si, že mu zp sobí nep íjemnost. Poslal proto akademiku L. Eulerovi, který tehdy bydlil v Berlín , Lomonosovovy práce v nad ji, že Euler dá o jejich v decké hodnot -patný posudek a tím bude Lomonosov zdiskreditován. Euler v-ak Schuhmacherovi nevyhov l. Víme to z Lomonosovova dopisu z roku 1765, který zaslal Eulerovi. Vý atek z dopisu: š. . . Vy jste dostate n v d l, jaký ni ema byl ve vztahu

⁵⁴ Jind ich Dlouhý, Portréty M. V. Lomonosov, Praha: nakladatelství Orbis, 1955, s. 36

⁵⁵ Ji í eleda, M. V. Lomonosov 1711 ó 1986, Praha: Ústav eskoslovenských a sv tových d jin SAV, 1987, s. 80, 81

k u enc m Schuhmacher i fle jako u edník, ze a d dic je je-t hor-í neff on, fle Müller je nevzd lanec, kterého v-ichni výte ní profeso i nazývají bi em profesor ; fle je to skute ný Machiavelli, jenfl ustavi n byl a je ru-itelem míru Akademie . . . Darebáckého pravidla Schuhmacherova: divide et impera! (rozd l a panuj!) dodnes pln uflívá jeho d dic. Va-emu vysokorodí je velmi dob e známo, fle Schuhmacher vfdycky -tval mladé profesory proti starým. Krom ostatního sd luji to, co jsem sám zakusil. 1. Kdyfl m konference jmenovala profesorem a zesnulá imperátorka m potvrdila, Schuhmacher Vám poslal mou jifl schválenou rozpravu doufaje, fle dostane od Vás -patný posudek. Ale Vy jste jednal tehdy jako estný lov k. 2. Dostal jsem z kabinetu ástku, abych vybudoval p i Akademii laborato ; v-echo to stejn jako profesoru chemie cht l dát Boerhaaveovi, ale to se mu nepoda ilo, a já jsem provedl p ekrásné pokusy s mozaikou, ímfl jsem si získal est, majetek i milost. 3. Schuhmacherovi, Müllerovi i Taubertovi to bylo solí v o ích. Vyuffili p ílefitosti, kdyfl jsem musel podle p íkazu psát d jiny a povolali pro chemii ne- astného Salchova, aby mne vyhnali z laborato e a ze státního bytu. Ale brzy mi dal B h d m vlastní, a já jifl osm let bydlím ve st edu Petrohradu v prostorném dom , vybudovaném podle mé chuti, se zahradou a laborato í, a p ípravuji podle své libosti v-elijaké instrumenty a d lám pokusy. 4. Protofle zasedám jifl osm let v kancelá i, ne proto, abych rozkazoval, ale abych nebyl pod komandem Taubertovým, ta pakáfl se bez p estání snaffí, aby mne vy-tvala⁵⁶.õ Dopis sv d í o tom, fle ne vfdy a ne v-ichni byli k Lomonosovovi shovívaví, zvlá-t Schuhmacher, který nesl Lomonosov v úsp ch velice t fce, ufl jen z toho d vo du, fle to byl Rus. Naopak Lomonosov bojoval proti p evaze cizinc na Akademii, jelikofl se nikdy nesmí il s tím, fle by cizinci m li rozhodovat o jejím osudu a také mu záleffelo na dobré pov sti Akademie. Navíc M. V. Lomonosov dob e v d l, fle má podporu v carevn Alflb t Petrovn .

Kdyfl se M. V. Lomonosov stal profesorem chemie, úporn se snaffil o výstavbu chemické laborato e, o jejífl nezbytnosti psal ufl na za átku roku 1742. Lomonosov povafloval chemii za svou šhlavní profesiõ i p esto, fle nikdo jiný v Rusku nepochopil, fle bez laborato e a bez chemických pokus se chemie, jako v da, nem fle dále rozvíjet. Z vlastní zku-enosti Lomonosov v d l, fle laborato je nezbytná pro výuku student . A -kolení národních

⁵⁶ M. V. Lomonosov, Vybrané spisy, Praha: Státní nakladatelství politické literatury, 1955, s. 141

v deických pracovník považoval za svůj dluh Rusku, jako příspěvek pro kulturní a ekonomický rozvoj země⁵⁷.

Již v době, kdy byl adjunktem, fládal Akademii o stavbu laboratoře, bez níž nebylo možno ani pomyslet na vědecké výzkumy v chemii. Vedoucí kanceláři Akademie Schumacher brzdil realizaci Lomonosovova projektu, avšak houflevnatý a vytrvale za svým cílem jdoucí Lomonosov přece nakonec za podpory carevny Alfiaty Petrovny svůj plán uskutečnil. Laboratoř byla vybudována roku 1748 v botanické zahradě Akademie v d. Lomonosov po ní hned konal pokusy, a to nejen z chemie, ale i z fyziky, mineralogie, geologie atd. Byla to první ruská vědeckovýzkumná a v té době též technologická laboratoř. Jak praví A. F. Kapustinskij v časopise *Priroda*, 1947 špráci chemické laboratoře se začala v Rusku experimentální chemie i studium základů chemického průmyslu. O pokusech, které Michail Vasiljevi konal v laboratoři, podával Akademii výkazy a zprávy, v nichž vyslovil mnohé zásady, které jsou ještě dnes pro nás zajímavé. Lomonosov říká, že správné laboratorní výzkumy mají být zaměřeny: 1. k pevně provedenému rozložení složených chemických látek na jejich jednoduché chemické složky; 2. k sluování jednoduchých látek tak, aby se vytvořily látky složené. Za jeden ze základních úkolů laboratorního výzkumu považoval to, aby byly experimentální cestou objeveny nové reakce a látky, které mohou být užitečné pro poznávání přírody a další výrobu nových chemických látek, je-li jsou nezbytné k uspokojení lidských potřeb. O tom svědčí jeho pozoruhodné laboratorní výzkumy s výrobou barevných skel a s použitím výsledků těchto výzkumů ve výrobě⁵⁸. V ruské literatuře se uvádí, že roku 1744 začal M. V. Lomonosov předsnášet fyziku studentům Akademie v d, kde se sám předsnášel o tom, že i bez učebnice fyziky se zkrátka vyučovat nedá. Ale v české literatuře se uvádí, že M. V. Lomonosov začal předsnášet fyziku pro širokou veřejnost a to v roce 1746, když vydal překlad knihy Christiana Wolffa: *ŠExperimentální fyzika*.

Petrohradské V domosti přinesly o tom 24. června 1746 tuto zprávu: *šDvacátého tohoto měsíce, podle nařízení prezidenta Akademie v d, právoplatného komořího Jeho carského Velikinstva a rytíře pádu sv. Anny, Jeho Jasnosti hraběte Kirila Grigorjeviče Razumovského, profesor též Akademie Lomonosovov začal o experimentální fyzice v ruském jazyce přednášet veřejně přednášky, kterýchžto se kromě etného shromáždění*

⁵⁷ . . . , . . . ó . . . , . . . : «
» , 1986, s. 9

⁵⁸ Jindřich Dlouhý, *Portréty M. V. Lomonosov*, Praha: nakladatelství Orbis, 1955, s. 40

vojenských a civilních služebníků různých hodností zúčastnil i sám prezident Akademie s n kolika dvo any a jinými významnými osobami⁵⁹.

V září roku 1751 na pravidelné veřejné schůzi Akademie Lomonosov předložil

č. To bylo první vystoupení Lomonosova, v nově popularizaci vedy v Rusku. Po něm následovali další. V té době, po absolvování více jak čtyř tisíc pokusů v chemické laboratoři, vypracoval Lomonosov technologii na výrobu barevných průhledných i neprůhledných skel. Tato skla se v čer rozhodl používat na výrobu mozaikových obrazů. V roce 1753 obdržel M. V. Lomonosov povolení na výstavbu továrny barevného skla. V roce 1754 byla výstavba továrny v podstatě dokončena a začalo se v ní vyrábět sklo, různé perky a další výrobky⁶⁰.

Finanční poměry podniku však nezvládl. Provoz závodu vyřadil neustále značné výdaje a proto příjmy byly malé, závod finančně upadal, tebafe sortiment výroby zboží byl na tehdejší dobu poměrně značný. Neutěšená finanční situace sklárny přispěla Lomonosovovi veliké starosti; doufal však, že finančnímu úpadku závodu zabrání státními zakázkami na mozaikové obrazy, proto v tom ohledu posílal různým osobám fládosti o objednávku. Tato akce však vyzněla bez úspěchu. Jistě zde nepřiznal zapsal i lánek akademika V. K. Trediakovského o mozaice, uveřejněný v časopisu Trudoljubivaja pčela, v němž se vyjádřil, že mozaikové obrazy, které jsou ze skla nebo barevných kamínků, se nemohou vyrovnat namalovaným obrazům. Byl to zejména ze strany spisovatele a básníka Trediakovského útok na Lomonosova, jak o tom svědčí rozhořčený tón jeho dopisu Třivalovovi. Třivalov, který byl jeho příznivcem, navrhl koncem ledna roku 1758 správnímu senátu, aby udělil M. V. Lomonosovovi objednávku na zhotovení mozaikových obrazů v Petropavlovském kostele a pro výzdobu pomníku cara Petra I. Velikého. V říjnu roku 1760 schválila carevna stavbu pomníku s mozaikovou výzdobou. Protože bylo třeba rozřešit jeťn které otázky týkající se pomníku, M. V. Lomonosov začal pracovat teprve roku 1761 na obraze nazvaném Poltavská bitva. Tato mozaika se zachovala v neporušeném stavu a je ozdobou slavnostního schodiště Akademie v d⁶¹. Menutkin ve své knize uvádí, že v dílně bylo zhotoveno 43 mozaikových obrazů. Přesvědčené Lomonosovovo úsilí se nepodařilo zabránit velkému zadlužení sklárny. I to je jeden z důvodů pro poslední roky Lomonosovova života nebyly poklidné.

⁵⁹ Jindřich Dlouhý, Portréty M. V. Lomonosov, Praha: nakladatelství Orbis, 1955, s. 42

⁶⁰ ó : « » , 1986, s. 11

⁶¹ Jindřich Dlouhý, Portréty M. V. Lomonosov, Praha: nakladatelství Orbis, 1955, s. 65, 66, 67

M. V. Lomonosov byl opravdovým vynálezcem, který ve své době zkonstruoval řadu geniálních přístrojů. Například různé centroskopické přístroje, díky kterým například dokázal pohyb Země kolem své osy. Dalším přístrojem byl námořní barometr pro předpovídání bouřek a na moři, světelný dalekohled, kovový teploměr, kterým zkoumal mráz na různých místech Sibíře, kde v zimě nebyl přístup, kapesní teploměr, pérové váhy, glóbus, různé optické přístroje, moškové flezlo, díky kterému mohli stanovit přesný čas na moři a řadu dalších.

V roce 1756 předvedl člen Akademie na jejím zasedání dalekohled, který měl sloužit k tomu, aby bylo možno v noci rozpoznat skály a lodě. Dalekohled byl jeho vynálezem a byl nazván podle něj dalekohledem. Tímto přístrojem, jak víme, měly být pozorovány vzdálené předměty za úsvětem. Proti Lomonosovovu vynálezu se však ozvaly námitky akademiků N. I. Popova a A. N. Gribova. Lomonosov na ně reagoval malým, latinsky psaným zápisníkem nazvaným „Noční dalekohled jako otázka fyziky“, který předložil Akademii v lednu roku 1758. Petrohradský fyzik, akademik F. N. Tepin podrobil Lomonosov v zápisníku ostré kritice, kterou uvedl ve své práci nazvané „Důkaz o nemožnosti nočního dalekohledu“. Mezi Lomonosovem a Tepinusem vznikl spor, který měl na Tepin v návrhu egyptská Akademie. Spor však nebyl řešen a otázka nočního dalekohledu byla vyjasněna až téměř po dvou letech, kdy archivní dokumenty i nové poznatky z optiky ukázaly, že Lomonosov měl pravdu. Těch ho odmítlo, že u něj kterých akademiků se nesetkal ve věci svého nočního dalekohledu s takovým pochopením, jaké by si přál. Je to patrné z dopisu, který poslal 8. června 1759 J. J. Švalovovi. Přitom, že je nucen pro slávu vlasti i první předložit oznámit v deckému světově všechny své nové vynálezy, aby je nestihl stejný osud jako noční dalekohled. Neuznání jeho prací je pro něho proto dvojnásob bolestné, poněvadž ti, kteří považovali tuto věc za nemožnou, je to dnes to tvrdí i nepřijemnými slovy popírají, takže vidoucí nevidí a slyšící neslyší⁶².

Jestliže nedosáhl tehdy ve vlasti obecného ocenění, jakého si zasloužil, dosáhl ho v cizině. Tak v květnu roku 1760 se stal členem Švédské královské akademie v Uppsale, nebo si již dávno získal v učeném světě slavné jméno pro své zásluhy, jichž dosáhl svými znalostmi; a roku 1764, rovněž v květnu, byl zvolen členem Akademie v Římě za zásluhy o mozaiku estním členem⁶³.

Přelom rok 1753. Pokusy s elektřinou se v českých zemích zabývali hlavně Jan Křitel Boháč (1734–1768), Jan Antonín Scrinici a Václav Prokop Diviš (1698–1765),

⁶² B. N. Menšutkin, M. V. Lomonosov, Praha: Slovanské nakladatelství, 1951, s. 99, 100

⁶³ Jindřich Dlouhý, Portréty M. V. Lomonosov, Praha: nakladatelství Orbis, 1955, s. 68

v Petrohrad pak Richmann a Lomonosov. Experimentovalo se také s atmosférickou elektinou a tak se v Petrohrad stalo to, co se tehdy mohlo stát kdekoli jinde. Experimentátor byl usmrcen zjevně kulovým bleskem. Oběrné zprávy o tragické smrti akademika p vodem z Livonska Georga Wilhelma Richmanna, k níž došlo 26. července 1753, se otiskovaly všude tam, kde se s elektinou experimentovalo, také v Praze. Richmann i Lomonosov pocházeli z Ruska, byli to přátelé a pokusy s elektinou uskutečňovali v družné spolupráci⁶⁴.

O smrti Richmannově etl kanovník Diviš z fary v Pítmicích, která náležela premonstrátskému klásteru Louka U Znojma. Experimentátor Diviš tedy etl zprávu z Prahy o Richmannově tragické smrti a pod dojmem této tragické události dospěl s velikou důvěrou v sílu všeobecného poznání - k rozhodnutí zkonstruovat špovtrnostní stroj, který měl být jakýmsi odsávčem elektiny z atmosféry a tedy sloužit tak jako prevence bleskových výbojů. Kdyby etl jenom to, co bylo v Praze otištěno 4. září 1753, sotva by mohl uvařovat o příčinách Richmannovy smrti a psát o tom Leonhardu Eulerovi do Berlína a pak do Petrohradu. Nepochybně měl oběrně informaci, kterou pražské noviny otiskly až 15. září 1753. V jejím závěru se etla tato ve všeobecné literatuře donedávna opomenutá slova: špan rada Lomonosov však, který právě v této době byl ve svém bytě u elektrického drátu nedaleko od bytu pana profesora Richmanna, nepostehl při tomto úderu jinak nic než silné jiskření. To bylo pokud víme poprvé, co bylo v českých zemích vytištěno jméno Lomonosovovo. V souvislostech, z nichž bylo možno usoudit, že pokusy s elektinou se zabýval i Lomonosov, a z nichž vyplynulo rozhodnutí Divišovo postavit šhromosvodě. Z nichž se také rozvinula poměrně rozsáhlá korespondence mezi Pítmicemi a Petrohradem, která na Něm nemohla uniknout pozornosti Lomonosovov⁶⁵.

1.10 Moskevská univerzita

Lomonosova už dlouho znepokojoval žalostný stav univerzit a gymnázií a rozhodl, že by měla být postavena nová univerzita v Moskvě. Tuto myšlenku se snažil vtipit I. I. Ščvalovovi, a když sestavil konkrétní návrh, napsal Ščvalovovi dopis s výkladem svého plánu o organizaci takové univerzity⁶⁶.

⁶⁴ Josef Haubelt, M. V. Lomonosov 1711 - 1796, Praha: Ústav československých a světových dějin SAV, 1987, s. 102

⁶⁵ Josef Haubelt, M. V. Lomonosov 1711 - 1796, Praha: Ústav československých a světových dějin SAV, 1987, s. 102, 103

⁶⁶ . . . , . . . 6 - , : « » , , 1986, s. 12

Lze mít za to, že Lomonosov vypracoval podrobný plán, který spolu s Tšvalovovým návrhem byl předložen senátu. Návrh byl schválen a tak mohl I. I. Tšvalov 12. ledna 1755 univerzitu slavnostně otevřít⁶⁷.

Lomonosova volba padla na Moskvu jako na starou historickou metropoli nezasahenou proudem cizinců a intrikami dvorských kruhů. Moskva a její okolí poskytovaly naději, že na studii přijdou lidé z širokého okruhu nezámožné šlechty a z demokratických vrstev⁶⁸.

Návrh na založení univerzity přišel z dopisu, který zaslal Lomonosov roku 1754 Tšvalovovi: „... jestliže míníte zřídit v Moskvě univerzitu podle cizích vzorů, což by bylo naprosto správné, rád bych viděl plán, který jste sestavil. Jestliže však pro krátkost doby nebo pro nějaké jiné příčiny tím nepočítáte, pak doufám v otcovskou laskavost Vaší Excelence ke mně i ve Vaší velkodušnost, osm lidí se předložit Vám zcela svobodně svůj názor na zřízení univerzity v Moskvě. 1. Hlavní moje zásada, jak jsem oznámil Vaší Excelenci, je, že je nanejvýš třeba myslet na to, aby univerzita sloužila všem budoucím pokolením. Proto by se nemělo přihlížet k tomu, že nemáme dost učenců a v adit do plánu dostatek velkých profesorských a žačských studentů. Zpočátku je možno spokojit se s tolika, kolik se jich nalezne. Následně se doplní částku, která zbude, jelikož nebudou obsazena všechna místa, bude využito jen upotřebit na zbudování univerzitní knihovny, neřít udělat nyní pro nedostatek učenců skromný a úzký plán a pak, když jich přibude, zase jej předlávat a prosit o zvýšení této částky. 2. Profesorů na úplné univerzitě nemělo být méně než dvanáct na těchto fakultách. 3. Při univerzitě musí být nezbytné gymnázium, bez něhož je univerzita jako zorané pole bez semene. O jeho zřízení bych zde chtěl stručně pojednat, ale nedostatek času mi brání. Aniž bych chtěl Vaší Excelenci co předkázat, doporučuji, aby se nespěchalo, aby pak nebyly nutné další změny. Možná-li po krátké době, mohu předložit úplný plán“⁶⁹ . . . ů.

Celý Lomonosovův návrh se tak stal projektem hraběte Tšvalova, který do něj vnesl vlastní nepřímé – ať už kdyby vcelku nevelké změny ve smyslu vlastních zálib a ústupků – a stal se prvním univerzitním kurátorem. Když byla Moskevská univerzita v roce 1755 za osvětlení, hudby a její slavnostně otevřena, Lomonosova na slavnost ani nepozvali.

⁶⁷ Jindřich Dlouhý, Portréty M. V. Lomonosov, Praha: nakladatelství Orbis, 1955, s. 69

⁶⁸ Eva Fojtíková, M. V. Lomonosov 1711–1786, Praha: Ústav československých a světových dějin SAV, 1987, s. 59

⁶⁹ Jindřich Dlouhý, Portréty M. V. Lomonosov, Praha: nakladatelství Orbis, 1955, s. 68, 69

Moskevská univerzita se rychle stala nejvládním ruským vědeckým a kulturním centrem, které iniciovalo vznik dalších institucí – univerzitní tiskárny, gymnázia v Kazani a další.⁷⁰

Moskevská státní univerzita, která se od zárodku své existence stala střediskem vědy a kultury, lze nazvat kolébkou ruské inteligence. Vznik univerzity byl opravdovou nutností, neboť školy existující v polovině osmnáctého století neuspokojovaly potřebu země, vychovávat široce vzdělané odborníky⁷¹. Zde ušlo nezáleželo na tom, jakého byl student předmětu. Studium zde bylo poskytnuto všem na stejné úrovni. Od roku 1940 je univerzita nazývána Univerzitou M. V. Lomonosova.

1.11 Chemie a další v dních oborů

M. V. Lomonosov stál také u zrodu fyzikální chemie. V době, ve které žil, byl jeho přístup k chemii velice pokrokový. M. V. Lomonosov se řadí mezi průkopníky chemie.

Lomonosov se již na počátku své vědecké dráhy zajímal o problémy, které jsou dnes předmětem fyzikální chemie. Jeho geniální duch se tímto problémem postupně zmocnil a usiloval o jejich řešení. Neobvyklá hloubka a jasnost teoretického myšlení Lomonosovova, jasné představy o cílech, úkolech a metodách chemie, příměrové zaujetí k experimentálnímu pozorování chemických dějů, to vše vytvořilo předpoklady k tomu, aby byl považován za vědce, který stojí na počátku nové vědecké disciplíny – fyzikální chemie. Byl to skrovný počátek vědy, která se fakticky počala rozvíjet v posledním čtvrtém století. Ještě roku 1882 pronesl v berlínské Akademii věd německý učenec Du Bois Reymond, že fyzikální chemii lze nazvat chemií budoucnosti⁷².

Oprávně vědy projevovat M. V. Lomonosov hluboký zájem od samého počátku svých studií. V roce 1742 napsal M. V. Lomonosov jako první badatel na světě vědecky fundované dílo s geologickou tematikou – *Первые основания металлургии, или рудных дел*. V této studii uvedl například v roce 1763, krátce před jeho smrtí, má zvláštní význam kapitola o slojích zemních. V ní Lomonosov shrnuje své názory na geologické procesy⁷³.

Akoliv Michail Vasiljeviš vyslovil podobně jako ve fyzice a v chemii i v geologii řadu zcela nových myšlenek, přece jeho jméno upadlo po jeho smrti nejen v cizině,

⁷⁰ Eva Fojtíková, M. V. Lomonosov 1711 – 1986, Praha: Ústav československých a světových dějin ČSAV, 1987, s. 59

⁷¹ A. V. Lavrenko, G. S. Martynová, Z. D. Jasman, Lomonosov a ruská věda, Praha: Národní muzeum, 1987, s. 4

⁷² Jindřich Dlouhý, Portréty M. V. Lomonosov, Praha: nakladatelství Orbis, 1955, s. 77

⁷³ Josef Staněk, M. V. Lomonosov 1711 – 1986, Praha: Ústav československých a světových dějin ČSAV, 1987, s. 90

ale i v Rusku v zapomenutí a paprskem jeho slávy byli označeni jiní autoři. Například v šPojednání o vzniku kov vlivem zemiťesení Lomonosov popisuje tvrdost zemiťesení. Lomonosovova práce šO zemských vrstvách je pozoruhodným geologickým pojednáním. Je rozdělena do pěti kapitol, z nichž první se týká zemského povrchu, další pojednávají o zemském nitru a zemských vrstvách. Tato práce je v době tak závažná, že by snad stačila sama o sobě k tomu, aby vydala svědectví o jeho vynikajícím nadání, rozsáhlých znalostech a zkušenostech v oboru geologie⁷⁴. Tak jako v geologii, tak i v dalších oborech vyslovil M. V. Lomonosov spoustu nových myšlenek, ale za jeho života nepřišlo žádné velké uznání. Stejně tak jeho zeměpisné práce poukázaly na řadu nových informací, díky kterým zastínil své předchůdce.

V roce 1758 začal Lomonosov pracovat nad sestavením nového šAtlasu Ruska, pro který sepsal a rozdál dotazník, díky kterému nashromáždil spoustu důležitých údajů⁷⁵.

M. V. Lomonosov se zabýval i astronomií. Pozoroval například planetu Venuši a na základě svého pozorování zjistil, že kolem Venuše je atmosféra. Do tohoto oboru se věnoval i dílo šNový způsob, jak velmi přesně a lehce nalezneme a popíšeme polední úroveň.

1.12 Filologie a literatura

Ko eny Lomonosovovy básnické tvorby sahají do třicátých let 18. století, kdy studoval na Slovácko-latinské akademii, naučil se studenti učit se nauce o veršování a poetice. Dostalo se jim nejen teoretické výuky, ale museli sami psát básně. V té době bylo ruské básnictví založeno na principu téhož počtu slabik v každém verši i v každé sloce básně. Lomonosov neuznával tento princip za správný z hlediska ruského jazyka a své stanovisko k stavbě ruského verše vysvětlil ve svém šDopise o pravidlech ruského veršování. V něm se projevil jako znalec a teoretik ruského verše; zdůvodnil, že ruský verš má být stavěn pouze na systému sylabicko-tónickém, jak to vyplývá z vlastností ruského jazyka. Lomonosov vedle vlastní básnické tvorby byl rovněž také jako překladatel. Z roku 1738 pochází například jeho překlad Anakreontovy ódy šKlye. Anakreontova poezie vyvolala jeho živý zájem, který se u něj projevil tím, že přeložil od tohoto řeckého básníka několik básní. Z ostatních antických básníků překládal Homéra, Horátia, Martiala, Seneku, Claudiana a Lukretia, jehož filozofická báseň šO podstatě velmi zaujala Lomonosova jako myslitele. Je zajímavé i překládat, že Lomonosov si vybral k překladu též starozákonní látku, a to z knihy šJob.

⁷⁴ Jindřich Dlouhý, *Portréty M. V. Lomonosov*, Praha: nakladatelství Orbis, 1955, s. 81, 85, 86

⁷⁵ . . . , . . . 6 . . . , . . . : « » , 1986, s. 13

Nepochybně si ji zvolil pro její etický a filozofický charakter. Příklad ódy z šJobaš otiskl J. V. Kamarýt roku 1828 v šAsopise katolického duchovenstvaš a Josef Jungmann ji odtamtud přejal do své šSlovesnostiš. Ódy tvoří jádro Lomonosovovy básnické tvorby. Jímí se vyznával ze svého obdivu k přirodě a její velkolepé kráse, v nich se obíral aktuální společenskou tematikou, jímí šířil v osvícenském duchu význam vzdělání a vdeckého pokroku. Jednou z jeho ód je oslavná óda nazvaná šDopis o užitosti sklaš z roku 1752. Lomonosov v ní velebí sklo a jeho výborné vlastnosti. V básni šPetr Velikýš, v níž se nám dochovaly pouze dva třičetné zpěvy, líčí básník Petra Velikého jako ideálního panovníka i obana. Lomonosov v něm vidí vzor, podle něhož by se měli řídit všichni Rusové. Michail Vasiljevi napsal v časovém období let 1738 až 1764 celkem čtyřadvacet ód. Je pochopitelné, že během této doby se charakter všech těchto básní změnil, vyzrál a docíloval dokonalejšího a výraznějšího tvaru⁷⁶.

V letech 1750 a 1751 Lomonosov, na žádost akademické kanceláře, napsal velice rychle dvě tragédie šDobrá a šŠťastí⁷⁷.

Tragédie šDobrá š se vrací až do antiky; obsahuje narážky na poměry u dvora, a proto nebyla hrána⁷⁸.

M. V. Lomonosov založil pevný základ ruské jazykovědy, jelikož je autorem proslulé šRuské gramatikyš (1755). Jedná se o první gramatiku ruského jazyka, která byla napsána v ruském jazyce. Gramatika M. V. Lomonosova, na rozdíl od scholastické gramatiky M. Smotrického, která napodobovala latinské gramatiky a nebrala v úvahu specifické vlastnosti struktury ruského jazyka, byla založena na důkladném pozorování a zobecnění konkrétních jazykových faktů. Obsahuje mnoho pravidel, které se týkají správného výběru slov i gramatických tvarů. V tomto smyslu je považována za normativní gramatiku. Tím se jí vysvětluje, proč byla tak dlouhou dobu populární jako gramatická příručka⁷⁹.

Ruská gramatika obsahuje šest dílů. V prvním díle se autor zabývá lidskou vědomostí a všeobecně; je to tedy téma z obecného jazykozpytu. Druhý díl pojednává o slovníku a ruském pravopise. V třetím díle vysvětluje autor způsob tvoření a skloňování podstatných a přídavných jmen a příslovek. Čtvrtý díl je věnován slovesu. V pátém se jedná o zbyvajících

⁷⁶ Jindřich Dlouhý, Portréty M. V. Lomonosov, Praha: nakladatelství Orbis, 1955, s. 100, 101

⁷⁷ . . . , . . . , 1986, s. 11

⁷⁸ Kolektiv autorů pod vedením Iva Pospíšila, Slovník ruských ukrajinských a běloruských spisovatelů, Praha: nakladatelství LIBRI, 2001, s. 377

⁷⁹ N. A. Kondračov, M. Kubík, . . . , Praha, Státní pedagogické nakladatelství, 1976, s. 107

ástech jazyka a v posledním se autor zabývá syntaxí. Lomonosov si v této vdecké práci vyjádil takto: „Karel V. císař římský říkával, že –panlským jazykem je nejlépe hovořit s bohem, francouzským s přáteli, německým s nepřítelem a italským s ženami. Kdyby však byl znal ruský jazyk, pak by ovšem dodal, že jím je možno mluvit se všemi. Nebo v ruském jazyce by našel jak velkolepost –panltiny a životnost francouztiny, tak tvrdost němčiny a něžnost italtiny.“ Ruská gramatika, kterou Lomonosov dal vdeckým zpsobem najevo výraz své lásky a zájmu k mateřskému jazyku, byla odborníky velmi dobře hodnocena. Náš velký učenec Josef Dobrovský ji prohlásil za vynikající dílo a konstatoval, že jsou na ní zalofeny všechny pozdější mluvnice ruštiny. Lomonosovova mluvnice našla oblibu i u nás, jak o tom svědčí skutečnost, že jí používal například slovenský buditel Anton Bernolák, Jan Kolár, Fr. L. Šelakovský a jiní. Akademik I. I. Davydov se roku 1855 vyjádil o Ruské gramatice takto: „Když po stu letech zkoumáme tuto gramatiku . . . musíme přiznat, že v zásadách a v gramatických základech nemáme k dílu velkého Cholmogorce nic podstatného přidat“⁸⁰.

V díle „O užitku církevních knih v ruském jazyce“ (1757) rozpracoval teorii tří okruhů ruských slov. Slova dělí na 1) společná pro církevní slovanský jazyk a souasnou ruštinu; 2) slovanská, ale v souasném jazyce nepoužívaná, jejichž význam však lidé chápou; 3) na slova ruská, která se v náboženských knihách nevyskytují⁸¹.

V tomto díle má Lomonosov zásluhu i za rozpracování známé teorie tří stylů vysokého, středního a nízkého. Tímto dělením Lomonosov omezil používání zastaralých církevních slovanských prvků a demokratizoval ruský jazyk. Tuto činnost zakončil A. S. Puškin⁸².

Vysoký styl pro poetry, ódy a epičnická vystoupení, střední styl pro divadelní hry, básnická posílání, satiry, eklogy, elegie a pro historické a vdecké práce. Nízký styl pro komedie, epigramy, písně, dopisy přátelům a popisy obyčejných záležitostí⁸³.

Lomonosov v citlivý vztah k jeho mateřskému jazyku není patrný pouze v jeho básnickém díle, nýbrž i v jeho prozaických plodech, jak ukazuje například jeho výborná

⁸⁰ Jindřich Dlouhý, Portréty M. V. Lomonosov, Praha: nakladatelství Orbis, 1955, s. 101, 102

⁸¹ Kolektiv autorů pod vedením Iva Pospíšila, Slovník ruských ukrajinských a běloruských spisovatelů, Praha: nakladatelství LIBRI, 2001, s. 376

⁸² N. A. Kondračov, M. Kubík, Slovník ruských ukrajinských a běloruských spisovatelů, Praha, Státní pedagogické nakladatelství, 1976, s. 107

⁸³ Kolektiv autorů pod vedením Iva Pospíšila, Slovník ruských ukrajinských a běloruských spisovatelů, Praha: nakladatelství LIBRI, 2001, s. 377

šRétorika z roku 1744, kterou máme právně považovat za první významnou u ebnici ruské literární teorie⁸⁴.

Sociálně-humanitární část v tvorbě Lomonosova byla zakončena rozepsanou prací, z které se nám dochovala pouze jedna část, která byla napsána ve formě dopisu I. I. Tševalovovi šO rozmnožení a zachování ruského národa (1761). Z úmyslu M. V. Lomonosova je znát, že se zamýšlel nejen nad blahem národa, ale staral se i o výchovu k pracovitosti, o míru vzdělání, o zlepšení zemědělství i o další problémy, na základě jejich vyřešení závisí budoucnost Ruska. V této práci se projevují všechny stránky Lomonosovovy osobnosti. Vystupuje zde jako vědec, jako státní inženýr, jako vlastenec, pro kterého osud jeho národa převažuje nad vším ostatním⁸⁵.

Roku 1751 vyslovila carevna Alžběta II. přání, aby se Lomonosov ujal napsání ruských dějin. Splnění tohoto úkolu vyfladávalo, aby prostudoval etné prameny. Výsledkem tohoto studia byl jeho šestý ruský letopis s rodopisem z roku 1760, v němž podal pohled závažných činů ruských velkoknířat a carů až do Petra I. Velikého⁸⁶.

Celou tvorbu M. V. Lomonosova provází zájem o ruskou historii a její památky. Nejvýznamnějším dílem z této oblasti se stala šStará ruská historie od počátku ruského národa do smrti Jaroslava I. (1765, první ze tří dokončených částí vyšla posmrtně v roce 1766⁸⁷).

V průběhu několika let Lomonosov bolestně pozoroval veškeré intriky šnepřátel ruských vědců. Upadala univerzita i gymnázium, upadala sláva Akademie věd. V roce 1759 Lomonosov napsal, že za vlády Petra Velikého, slavní vědci a lidé z celé Evropy, mladí i staří, ti všichni přijížděli do Ruska. Ale později, nejen významní profesori, ale i ti, kteří teprve nedávno dostudovali, nechtěli do služeb Akademie.⁸⁸ A tak v roce 1760 napsal návrh na přebudování Akademie věd.

Typický stav Akademie je podle jeho názoru zaviněn dvěma příčinami. První spoívá v tom, že ke správě Akademie se tlačili a také jí dostali lidé málo vzdělání. Druhou příčinu vidí Lomonosov v nedostatku dobré vůle k studujícím Rusům, pokud jde o přednášky pro ně, jejich obsah a způsob provádění. Velmi podrobně podává kritický rozbor nedostatků

⁸⁴ Jindřich Dlouhý, Portréty M. V. Lomonosov, Praha: nakladatelství Orbis, 1955, s. 101

⁸⁵ . . . , . . . ó . . . , 1986, s. 26

⁸⁶ Jindřich Dlouhý, Portréty M. V. Lomonosov, Praha: nakladatelství Orbis, 1955, s. 103

⁸⁷ Kolektiv autorů pod vedením Iva Pospíšila, Slovník ruských ukrajinských a běloruských spisovatelů, Praha: nakladatelství LIBRI, 2001, s. 377

⁸⁸ . . . , . . . ó . . . , 1986, s. 29

a nesprávností v novém statutu Akademie. Slova, jimiž ukončil svůj rozbor: „Uvážíme-li toto vše, máme jasné vidění, jak byla Akademie blízka pádu, jak místo k ruské slávě byla jen k posměchu, místo k užitku ke škodě, jak místo radosti přinášela jen zármutek“⁸⁹.

Roku 1764 akademik Lomonosov vážně onemocněl; vrátila se mu choroba, která ho trápila již od roku 1762. Na zhoršení jeho zdravotního stavu velmi nepříznivě působilo chování členů Akademie a zejména editelů kanceláře Akademie I. I. Tauberta, který byl nástupcem povstání J. D. Schuhmachera. O tom, jak oba editelé nepříjemně jednali a jak přímo arogantně vůči němu vystupovali a jak mu bránili v realizaci jeho vědeckých plánů, napsal stručnou historii zprávy kanceláře Akademie, podle kritiky v době, od počátku této instituce až do našich dob. Lomonosov v zdravotní stav nejevil zlepšení, ba naopak, nemoc stále víc a více oslabovala jeho nedůvěřivé tělo. Ještě několik měsíců před smrtí ho velmi podráždilo a pohnalo, že akademiku A. L. Schlözerovi, profesoru historie, bylo dovoleno publikovat vědecké práce pouze na podkladě schválení carevnou Kateřinou II. a že se nemusel předkládat ke schválení konferenci Akademie. V této době se Lomonosov znovu několikrát setkal s akademikem Müllerem. V polovině března se pacient v zdravotní stav podstatně zhoršil; den ze dne chadl, a ti, kteří ho mohli zblízka pozorovat, si uvědomovali, že katastrofa se rapidně blíží. Vážnost svého stavu si tento velký vědec plně uvědomoval na smrtelném lůžku. Uvědomoval si však i tvrdou skutečnost, že mnohé jeho snahy, a již vědeckého, osvětového nebo i sociálního rázu, které po celý svůj život sledoval, zstanou po jeho smrti nere realizovány. Je to patrné z jeho slov, která v posledních dnech svého života sdělil akademiku J. J. Stählinovi: „Příteli, vidím, že musím zemřít a klidně hledím smrti vstíc; lituji pouze toho, že jsem nemohl dokončit vše, co jsem podnikl pro vlast, pro zmnožení věd a pro slávu Akademie a že nyní, ke konci svého života musím vidět, jak všechny tyto užitečné úmysly zmizí zároveň se mnou.“ Michail Vasiljevič Lomonosov zemřel 4. (15.) dubna 1765. Na jeho poslední cestě na Lazarevský hřbitov Alexandrovského pravoslavného kláštera doprovázel ho celý kulturní Petrohrad. Věm, kteří se zúčastnili pohřbu, bylo jasné, že v Lomonosovovi ztratilo Rusko velkého vědce i velkého člověka. Mállokdo si však dovedl tehdy představit, že velikost jeho génia bude plně pochopena a oceněna až za dvě stě let⁹⁰.

⁸⁹ Jindřich Dlouhý, Portréty M. V. Lomonosov, Praha: nakladatelství Orbis, 1955, s. 98

⁹⁰ Jindřich Dlouhý, Portréty M. V. Lomonosov, Praha: nakladatelství Orbis, 1955, s. 108, 109

2 Hodnocení pramenů a uplatnění M. V. Lomonosova v současnosti

2.1 Zhodnocení pramenů

Téma Michaila Vasiljeviče Lomonosova se vyskytuje nejen v mnoha písemných pramenech, ale také například ve filmu. Jelikož osobností, jakou byl Michail Vasiljevič Lomonosov, se zabývala, zabývá a domnívám se, že bude zabývat velká řada autorů různých národností. Ufň jen díky jeho udivujícímu rozsahu znalostí, jeho mnohostranností ve vědění a díky jeho snaze obohatit kulturu Ruska, lze usoudit, že Michail Vasiljevič Lomonosov patří k významným osobnostem ruské historie. Jen tímto lze najít v dnešní době, do kterého by nezasáhl, z čehož vyplývá, že kdybychom se chtěli detailně zabývat všemi možnými dostupnými zdroji, byla by to otázka několika let.

K dosažení co možná největšího množství informací je nutné prostudovat publikace autorů různých autorů a pokud možno i od samotného Michaila Vasiljeviče Lomonosova, což se mi podařilo. Kniha šVybrané spisy, jejímž autorem je samotný Michail Vasiljevič Lomonosov, jen potvrzuje osobnost vědce, který zde nejen prokazuje své znalosti, ale také to, že se nebál sdělit svůj vlastní názor. Tato kniha se skládá ze tří částí. První část se týká především fyziky. Zde autor vykládá řadu fyzikálních a chemických jevů. Vysvětluje vznik elektřiny a například pojednává o atomové stavbě hmoty. Celá část je navíc obohacena o jeho filozofické názory. Myslím si, že tuto část knihy mi nepodaří nijak hodnotit. Tuto část můžu hodnotit jen opravdový znalec, který má v tomto směru dostatečné vzdělání. Druhá část knihy ufn pro mne byla zajímavější. Tato část pojednává o povodu ruského národa, kde si troufnu říci, že je zde nepatrně znát to, jaký byl Michail Vasiljevič Lomonosov vlastenec. Jsou zde také ukázky a různé úryvky jeho básní a ód. Třetí část je obohacena o úryvky Lomonosovových dopisů, kde se ufn Michail Vasiljevič Lomonosov projevuje jako hrdý vlastenec. Tím mu samozřejmě nechci křivdit a považovat ho za člověka s nacionalistickým postojem. Naopak s uznáním sledoval vědecký a technický rozvoj jiných národů a s nimiž kterými cizinci udržoval i přátelské vztahy, jen se mu nelíbily názory těch, kteří Rusko podceňovali. Chtěl, aby se Rusko rozvíjelo samo a bez cizích vzorů.

Mezi nejdůležitější prameny mé práce patří i některé biografie. Konkrétně šPortréty M. V. Lomonosova od Jindřicha Dlouhého, šM. V. Lomonosov - veliký ruský vědec - encyklopedista od E. P. Karpejeva i šM. V. Lomonosov od B. N. Menčutkina. V každé

z nich se objevuje řada stejných událostí, osob a činů, které jsou spjaté s Michaiilem Vasiljevem a Lomonosovem, ale přesto v nich najdeme nepatrné odlišnosti.

Například E. P. Karpejev ve své knize chronologicky sleduje etapy života Michaila Vasiljeva a Lomonosova. Součástí popisuje Lomonosovovu cestu životem i díla, která napsal. Ovšem na kterými údaji se liší. Například tím, kdo vlastně naučil malého Michaila Vasiljeva a Lomonosova číst a psát i způsoby, jakým byl Michail Vasiljev a Lomonosov jmenován profesorem chemie. Oceňuji vysvětlivky, kterých je v této knize spousta, jelikož mi napomohly lépe pochopit obsah, který jsem četl v ruském jazyce. Nemyslím si, že by chtěl autor idealizovat osobnost Michaila Vasiljeva a Lomonosova, ale z díla lze vycítit jistou hrdost, že právě Rus dokázal tak velké věci.

Knihy B. N. Menutkina je podobného rázu. Chronologicky popisuje etapy života Michaila Vasiljeva a Lomonosova a objevují se zde stejné údaje. Oceňuji úryvky dopisů, které posílal a byly posílány Michailu Vasiljevu a Lomonosovovi. Tím nás kniha více přibližuje a nastíní situaci, ve které se právě Michail Vasiljev a Lomonosov nacházel.

Těmito biografiemi byla kniha Jindřicha Dlouhého. I ta má společné znaky. I tato kniha je psána chronologicky od narození Michaila Vasiljeva a Lomonosova až do jeho smrti. Společně ale s poznatkami o jeho cestě životem se dozvídáme o situaci, která nastala v Rusku po smrti Petra I. Velikého i o nastupujících panovnících. Oceňuji to, že kniha je obohacena ilustracemi, kde si můžeme například prohlédnout některé vynálezy, které Michail Vasiljev a Lomonosov sestrojil. Zajímavé jsou i úryvky jeho prací a básní. Je zde také spousta úryvků Lomonosovových dopisů, kde vyjadřuje své myšlenky a pocity, které nám pomohou pochopit situaci, ve které se nacházel i jeho názory. Je zde také pár dopisů, které byly zaslány jemu a ze kterých je patrné, jak se k němu lidé chovali. V podstatě je zde vylíčené téma, což patří k danému tématu. Z mého hlediska je nedostatkem knihy to, že se autor příliš zabývá přírodními vědami.

Proto jsem musela pouhlítnout například knihu N. A. Kondračova a M. Kubíka *Русский язык глазами лингвиста-слависта*, kde jsem se dozvěděla více o gramatice, kterou Michail Vasiljev a Lomonosov napsal a také o jeho teorii *типа*. *Словник русских украинских и белорусских писателей*, který byl napsán pod vedením Iva Pospíšila, stejně tak i *Словник писателей*, který byl napsán pod vedením Milana Hraly.

Dalším zdrojem je například šLomonosov a ruská v daň, jejímfl autorem je A. V. Lavrenjev, G. S. Mar-tupová a Z. D. Jasman. Jak ufl název sám napovídá i tato krátká kniha byla bohufl jen shrnutím toho, eho Michail Vasiljevi Lomonosov dosáhl ve v d .

Uflite ná byla pro mne kniha šM. V. Lomonosov 1711 - 1986ň. Je to prakticky sborník, na kterém se podílelo v t-í mnoflství autor . lov k by ufl z názvu o ekával, fl zde budou Michaila Vasiljevi e Lomonosova idealizovat, ale není tomu tak. V této knize oslavují auto i p edev-ím v du, nefl samotného v dce. Rozhodn zde není Lomonosovovo jméno p íli- vyzdvihováno, jelikofl se zde auto i zmi ují i o dal-ích v dcích, kte í ve sv t v dy n eho dosáhli.

Bohufl nedostatkem v-ech t chto publikací je, fl se ani v jedné z nich neobjevují blifl-í informace o soukromém flivot Michaila Vasiljevi e Lomonosova. Proto jsem se snaflila tyto informace získat z internetových zdroj .

2.2 Osobní pohled na Michaila Vasiljevi e Lomonosova

Byl opravdu Michail Vasiljevi Lomonosov tak výjimečný? On sám určitě bojoval o lepší budoucnost Ruska, ale mly jeho iny v bec vliv na další vývoj této země? Chtl také rozvíjet ruskou kulturu a p ál si, aby jeho lid byl vzd lan j-í. Dokázal ale tyto své sny p evést do reálných in? Byla jeho práce dostate n ocen na? Jakým byl vlastn lov kem? Na základ t chto otázek jsem vytvo ila sv j vlastní názor.

Vid t nová místa a obohatit se novými znalostmi. Touha po vzd lání doprovázela Michaila Vasiljevi e Lomonosova ufl od d tství. Dovolím si íci, že hlavní zásluhu za to, jak velkého vzd lání se mu dostalo, má práv samotný Michail Vasiljevi Lomonosov, jelikofl od rodiny se podpory nikdy nedo kal a tak si svou cestu ke vzd lání musel probojovat sám. Studoval v Rusku i v zahrani í, obohatil se novými znalostmi i zku-enostmi a stal se uznávaným profesorem petrohradské Akademie v d.

Výjime nost je skute n výraz, kterým bych objektivn ozna ila osobnost, jakou byl Michail Vasiljevi Lomonosov. Jeho v decká a praktická innost se vyzna ovala tak udivujícím rozsahem a mnohostranností, že lze jen t flko uv ít, že za jeho pracemi stojí jediný lov k.

Na vývoji Ruska se ur ít podílel. Svými názory velmi p isp l k rozvoji v deckého my-lení v Rusku a jeho práce napomáhaly k vytvo ení d leflitých v deckých obor . Spousta jeho poznatk a my-lenek neovliv ovala jen dobu, ve které flil, ale myslím si, že jsou aktuální i dnes. Budoucnost Ruska znamenala pro Michaila Vasiljevi e Lomonosova nejen budoucnost privilegovaného lidu, ale i budoucnost oby ejných lidí, kte í nepat ili k vy-ím vrstvám. Práv t mto lidem cht l nejvíce pomoci a jeho odpov dí byla osv ta. Po své vlastní zku-enosti, kdy sám musel lhát o svém p vodě, velice dob e v d l, jak obtífln získává prostý lov k vzd lání. Pro Michaila Vasiljevi e Lomonosova bylo d leflité, co se student ve -kole nau í. To, odkud student pochází, povafloval za nepodstatné.

Vzd lání ruského lidu bylo pro n ho tak d leflité, že docílil vybudování Moskevské státní univerzity. Tento in bych ohodnotila jako jeden z nejp ínosn j-ích, kterým Michail Vasiljevi Lomonosov radikáln zm nil nejen pohled na vzd lání, ale také kulturu Ruska, jelikofl vzd lání zde bylo opravdu poskytnuto v-em na stejné úrovni. Kladn bych ohodnotila i styl jeho výuky. Jako jeden z prvních totiž pochopil, že teorie bez praxe, je jako výk ik do prázdna. A tak obohatil svou výuku o pokusy, názorné ukázky a u ebnice, které do té doby nebyly podmínkou. Také má zásluhu za vybudování chemické laborato e.

Tento významný lov k se necht l jen utáp t ve svých znalostech, ale cht l je p edávat dál a nejen ve v d . V knize od Jind icha Dlouhého jsem si p e etla výrok Michaila Vasiljevi e Lomonosova, který mi utkv l v pam ti, a který zní takto: šBásn ní je mým pot -ením, fyzika mým úkolem.õ Tento výrok ve mn podn cuje názor, že by si zasloufil v t-ích uznání, nejl kterých se mu dostalo, protože a koliv byl p edev-ím v dcem na poli p írodních v d, dokázal ovlivnit vývoj i ruské literatury.

Co se týká ocen ní, myslím si, že nebyla dosta ující, hlavn v dob , ve které fil. Takovou názornou ukázkou je nap íklad práv Moskevská státní univerzita, která by bez Michaila Vasiljevi e Lomonosova nikdy nevznikla. P esto byla jeho práce ocen na afl dlouho po jeho smrti, jelikož afl od roku 1940 je oficiáln nazývána Univerzitou M. V. Lomonosova. Druhou ukázkou je nap íklad dalekohled, který sestrojil. Jedná se o dalekohled, kterým m ly být pozorovány p edm ty za -era. Ale tento vynález Michaila Vasiljevi e Lomonosova byl ocen n jen tvrdou kritikou a afl po dvou stech letech v dci dokázali, že m l Michail Vasiljevi Lomonosov pravdu.

Jakým byl Michail Vasiljevi Lomonosov lov kem se mohu jen domnívat. Každý lov k se m že s n kým p ít, ov-em mnofství spor , které za svého flivota Michail Vasiljevi Lomonosov vedl, je obrovské. Tím nechci p íkládat ve-kerou vinu jen jemu, jelikož jsem p esv d ena, že ve spoust p ípad mu skute n k ivdili, ale p esto si myslím, že ne vždy bylo jednoduché s ním vyjít. Ov-em tato malá kritika na záv r nem že p ed it významnost tohoto muže. Sama jsem se p esv d ila o tom, jak málo jsem v d la o osobnosti Michaila Vasiljevi e Lomonosova a díky této bakalá ské práci na tohoto muže pohlíflm s opravdovým respektem.

2.3 Curriculum Vitae

Na základ dostupných pramen jsem se pokusila zhodnotit p ínos M. V. Lomonosova a zjistit, jaké by bylo dnes jeho uplatn ní na trhu práce. Proto p edkládám flivotopis, který se dnes vyfladuje.

Curriculum Vitae

Jméno, p íjmení:	Lomonosov Michail Vasiljevi
Rok narození a úmrtí:	19. (8.) 11. 1711 ó 15. (4.) 1765
Rodinný stav:	fenatý
Vzd lání:	1736 Akademie v d v Petrohradu 1731 - 1736 Slovansko- ecko-latinská akademie
Stáfle:	1739 - 1740 studium ve Freibergu 1736 - 1739 studium v Marburgu
Profesní zku-enosti:	1745 profesor chemie na Akademii v d 1742 - 1745 adjunkt pro fyziku na Akademii v d
Jazykové znalosti:	Francouzský jazyk - aktivn ítalský jazyk - aktivn Latinský jazyk - aktivn anglický jazyk - aktivn N mecký jazyk - aktivn ecký jazyk - aktivn
Dovednosti:	Znalosti v oboru: fyziky, chemie, geologie, mineralogie, metalurgie, geografie, astronomie, historie a filologie Spolupráce s lidmi Organiza ní dovednosti Technické dovednosti
Záliby:	Výtvarné um ní Literatura filozofie

2.4 Uplatnění na trhu práce

Na předchozí straně je sepsán podrobný životopis, ale v souvislosti se spíše pořadují životopisy strukturované. Na základě dostupných informací jsem se pokusila takový životopis sestavit a zjistit, jakou by měl dnes Michail Vasiljevi Lomonosov –anci na trhu práce. Nejedná se o fládnou studii, ale jen o odhad, který by měl poskytnout rozšíření uvažovaného například k motivaci flák.

Michail Vasiljevi Lomonosov by se dnes uplatnil na trhu práce hned v několika různých odvětvích, jelikož během svého života prováděl pedagogickou, vědeckou, výzkumnou i umleckou činnost.

V pedagogické oblasti by se určitě uplatnil jako středškolský učitel všech oborů, kterým se během svého života plně věnoval. Těchto oborů je celá řada. Například fyzika, chemie, geologie i geografie. Konkrétně co se týká chemie a fyziky by se dnes určitě uplatnil jako vysokoškolský učitel. Ovládal také hned několik cizích jazyků. Například francouzský jazyk, latinský jazyk, německý jazyk, ruský jazyk, anglický jazyk i italský jazyk, se kterými by se uplatnil nejen jako učitel, ale i jako předkladatel nebo tlumočník. Dokonale ovládal svůj rodný jazyk, o němž svděl gramatika, kterou sám napsal. Proto by mohl být nejen učitelem ruského jazyka, ale uflivil by se i jako básník, spisovatel, novinář, šéfredaktor nebo korektor.

Také by se mohl uplatnit jako vědecko-výzkumný pracovník, předovdec nebo vedoucí laboratoře. Zaměření by určitě našel i v hornické geologii. Podle jeho vynálezů usuzují, flé by se dnes uplatnil i jako optik i pracovník výzkumu a vývoje.

Jelikož byl i technicky založený, domnívám se, flé by v této moderní době mohl působit i na pozici programátora, projektanta i specialisty vývojového týmu, který se zabývá testováním nějakého výrobku v laboratoři. Konkrétně by se tedy jednalo například o technologa výzkumu chemické výroby nebo například technologa v energetice.

Michail Vasiljevi Lomonosov vybudoval vlastní sklárnu, vytvářel mozaikové obrazy, zabýval se elektinou a zkoumal kovy. Proto by se dnes moflná mohl uplatnit i jako výtvarník, třeba i ve smyslu výtvarného zpracování kovů nebo jako elektrikář i ve sklářském průmyslu jako umlecký sklenář.

Jistě existuje ještě spousta pracovních pozic, ve které by se odrazilo Lomonosovovo obrovské nadání.

Závěr

Michail Vasiljevi Lomonosov patří k nejvýznamnějším osobnostem 18. století v Rusku. Jeho činnost přispěla k rozvoji vědeckého myšlení i k vytvoření nových vědeckých oborů. Jen toto dílo lze najít v dnešní době, do kterého by nezasáhl.

Michail Vasiljevi Lomonosov byl skutečným revolucionářem ve vědě. Svými myšlenkami a činami předstihl i západoevropskou úroveň a proto je často označován za špýchu ruské vědy. Byl také básníkem, autorem prací o ruských dějinách i vynikajícím filologem.

Jelikož mu osud Ruska ležel na srdci, věnoval se i osvětě a Lomonosovovo úsilí bylo korunováno vybudováním Moskevské státní univerzity, která se od roku 1940 pyšní jeho jménem. Univerzita se od začátku své existence stala střediskem vědy a kultury a lze ji nazývat kolébkou ruské inteligence. Stala se totiž místem, kde už nezáleželo na tom, jakého byl student původu, jelikož studium zde bylo poskytnuto všem na stejné úrovni.

Tato práce je souhrnným a chronologickým zdrojem informací, týkajících se Michaila Vasiljeviče Lomonosova, které nám umožní lépe poznat život i situace, ve kterých se nacházel. Díky poznatkům, jež jsou zde shrnuty, se můžeme lépe seznámit s jeho prací i utvořit si vlastní názor o jeho osobnosti.

Druhá část této bakalářské práce splňuje původní cíle, jelikož obsahuje celkové hodnocení pramenů, ze kterých bylo čerpáno a můj osobní pohled na Michaila Vasiljeviče Lomonosova. Dále je zde vypracován životopis Michaila Vasiljeviče Lomonosova a odhad toho, jak by se dnes uplatnil na trhu práce.

Seznam použité literatury

Bibliografická literatura

Čeleda, Jiří: M. V. Lomonosov 1711 - 1986, Praha: Ústav československých a světových dějin SAV, 1987

Dlouhý, Jindřich: Portréty M. V. Lomonosov, Praha: nakladatelství Orbis, 1955

Fojtíková, Eva: M. V. Lomonosov 1711 - 1986, Praha: Ústav československých a světových dějin SAV, 1987

„Lomonosov, M. V.“: *Encyklopedie dějin* (Praha: Odeon), 9/2011

Haubelt, Josef: M. V. Lomonosov 1711 - 1986, Praha: Ústav československých a světových dějin SAV, 1987

Hrala, M. a kolektiv, Slovník spisovatelů Sovětský svaz II., Praha: Odeon, 1978

„Lomonosov, M. V.“: *Encyklopedie dějin* (Praha: Odeon), 9/2011

Kondračov, N. A., Kubík, M.: *Lomonosov*, Praha, Státní pedagogické nakladatelství, 1976

Lavrenčev, A. V., Maršupová, G. S., Jasman, Z. D.: *Lomonosov a ruská věda*, Praha: Národní muzeum, 1987

Lomonosov, M. V.: *Vybrané spisy*, Praha: Státní nakladatelství politické literatury, 1955

Menčutkin, B. N.: *M. V. Lomonosov*, Praha: Slovanské nakladatelství, 1951

Pospíšil, I. a kolektiv: *Slovník ruských ukrajinských a běloruských spisovatelů*, Praha: nakladatelství LIBRI, 2001

Staněk, Josef: M. V. Lomonosov 1711 - 1986, Praha: Ústav československých a světových dějin SAV, 1987

Internetové zdroje

Soukromý život M. V. Lomonosova [online]. [cit. 2013-03-15]. Dostupné z:

<http://www.taday.ru/text/1308227.html>

Díla v období studia M. V. Lomonosova [online]. [cit. 2013-03-01]. Dostupné z:

http://mihlomonosov.narod.ru/oda_1739.htm

Resumé

Michail Vasiljevi Lomonosov patří k nejvýznamnějším osobnostem 18. století v Rusku, který značně ovlivnil ruskou vědu a kulturu. Jeho činnost zasáhla nejen do vývoje fyziky, chemie, geologie, mineralogie, metalurgie, geografie, astronomie a techniky, ale také do historie, filologie a literatury, kterou obohatil jako básník. Velkou pozornost v novověku věnoval osvícenství, jejímž výsledkem bylo vybudování Moskevské státní univerzity.

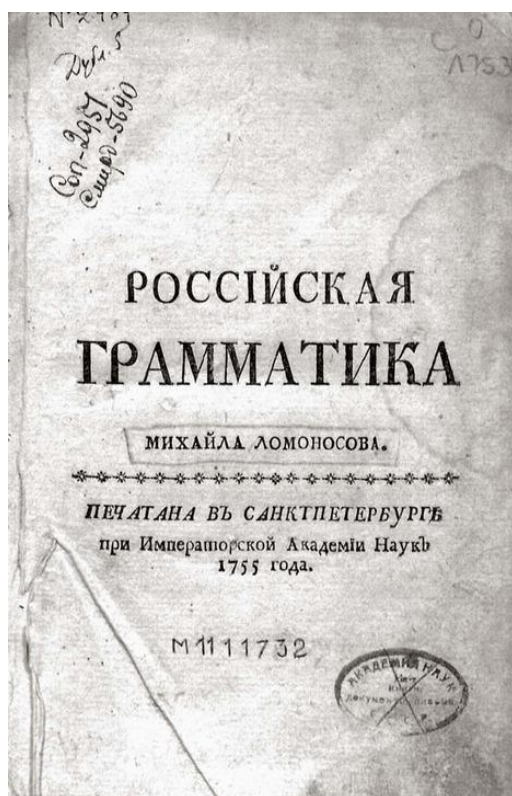
Tato bakalářská práce obsahuje popis důležitých událostí a osobností, jež jsou úzce spjaty s osobou Michaila Vasiljeviče Lomonosova. Zároveň je zde několik stran věnováno nejen zhodnocení jednotlivých pramenů, ze kterých bylo čerpáno, ale také mému osobnímu pohledu na Michaila Vasiljeviče Lomonosova, jeho životopisu i odhadu, jak by se dnes uplatnil na trhu práce.

Resume

Mikhail Vasilyevich Lomonosov belongs to the most prominent personalities of the 18th century in Russia; he greatly influenced the Russian science and culture. His activities affected not only the development of physics, chemistry, geology, mineralogy, metallurgy, geography, astronomy and technology, but also in history, philology and literature, which he enriched as a poet. He dedicated great attention to public education, which resulted in creating of Moscow State University.

This thesis describes the important events and people who are closely connected with the person of Mikhail Vasilevich Lomonosov. At the same time, there are several pages devoted to the evaluation not only of individual sources from which it was drawn, but also my personal view of Mikhail Vasilevich Lomonosov, his biography and the estimate how he would be applied at the recent labor market.

P ílohy

⁹¹ http://img0.liveinternet.ru/images/attach/c/0/53/750/53750145_Rossiyskaya_grammatika_.jpg

Ruská gramatika M. V. Lomonosova (1755) ; první gramatika napsaná v ruském jazyce.

⁹² <http://900igr.net/datai/fizika/Uchjonyj-Lomonosov/0026-039-Uchjonyj-Lomonosov.jpg>

Rétorika M. V. Lomonosova (1744) ; první významná u ebnice ruské literární teorie.

93

Public domain 94

⁹³ http://img1.liveinternet.ru/images/attach/c/0/53/591/53591515_1.jpg

Mozaika - Petr I.

⁹⁴ http://www.edinaya-odessa.org/uploads/posts/2011-07/1310376470_pozdravlenie-s-prazdn-2.jpg

Mozaika M. V. Lomonosova - Poltavská bitva; ústřední postavou je car Petr I. Veliký, je připraven na bitvu se švédským králem Karlem XII. V blízkosti cara jsou generálové a vojvodci, kteří ho chrání před nepřítelem.

95

96

⁹⁵ http://img-fotki.yandex.ru/get/5311/11054434.2f/0_666c4_e74164d3_XL

Slovansko- ecko-latinská akademie; zde M. V. Lomonosov studoval v letech 1731 - 1736.

⁹⁶ <http://www.spb-muzei.ru/kunstkamera/kunstk3.jpg>

Petrohradská Akademie v d, se kterou se pojí celý tv r í fivot M. V. Lomonosova.

3024 x 2016 tiff © moscowvision.ru 2004 97

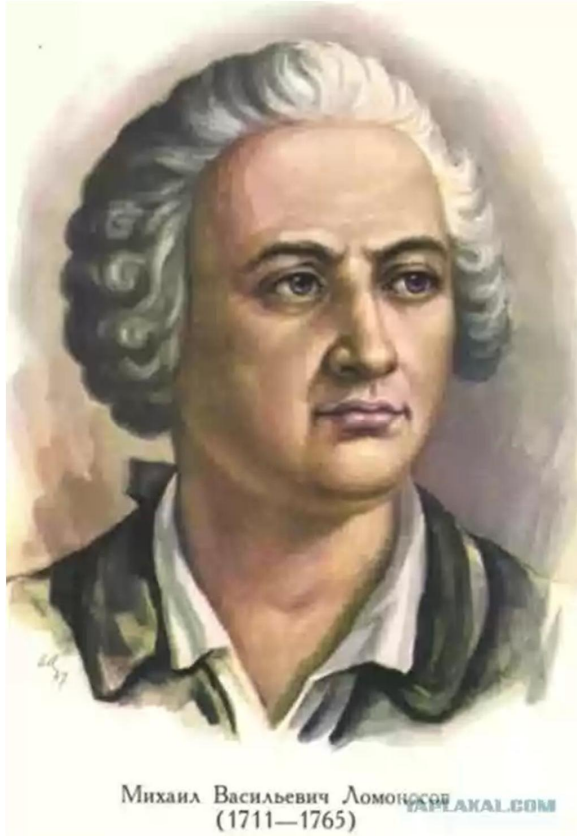
98

⁹⁷ http://www.geographicbank.com/img/images002/image_jio001IPD18V2G7L2cYfT4bx.jpg

Univerzita M. V. Lomonosova

⁹⁸ <http://stat18.privet.ru/lr/0a25b70323052b1b5dc4ace4f99d6108>

M. V. Lomonosov

99

⁹⁹ <http://pl8kms.wallst.ru/images/lomonos2.jpg>
M. V. Lomonosov